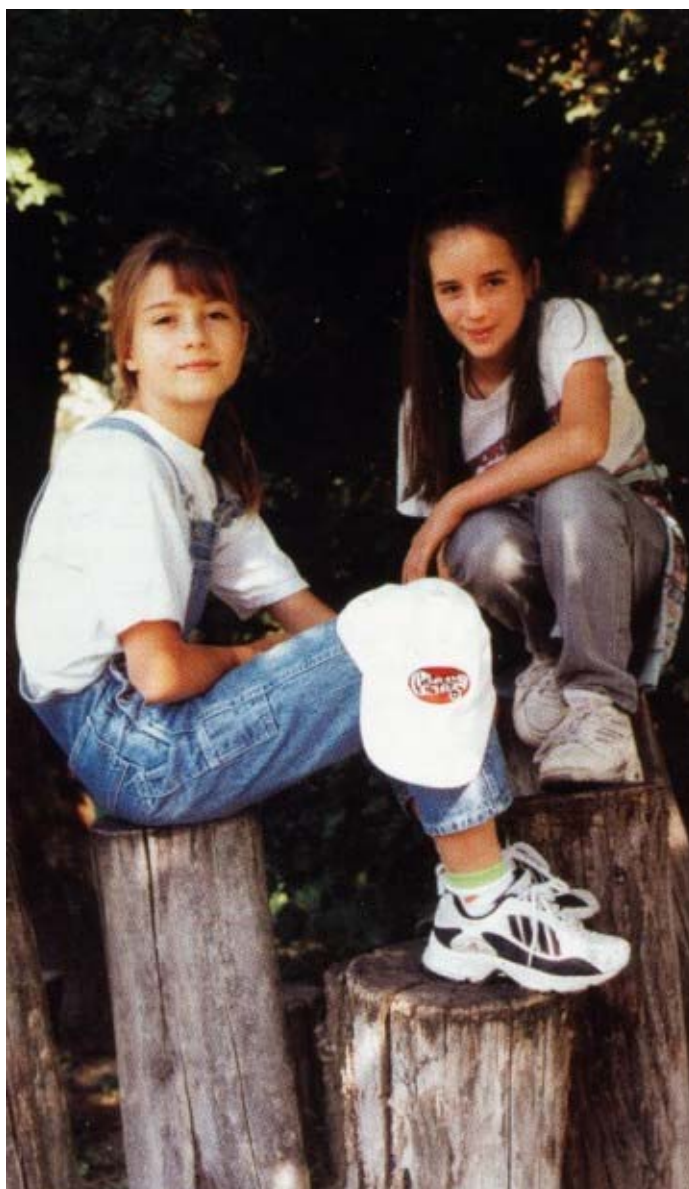

MENTOR

Oktatási, egészség és életmódmagazin

TARTALOM

HÍREK

A FÜGGETLEN ISKOLÁK HÍREI
OTTHONUNKBAN A TERMÉSZET
RENDŐRÖK AZ ISKOLÁBAN
DIÁKPOLGÁRMESTER A JÓZSEFVÁROSBAN
A ZÖLDSZÍVESEK ÜNNEPE
VILÁGNAPOK ÉS ÜNNEPEK
A MECÉNÁSOK DÍCSÉRETE
TOVÁBBKÉPZÉS SZAKMAI SZERVEZETEKNEK

AKTUÁLIS

SOROS MÉG TÍZ ÉVIG MARAD
ÖNÁLLÓVÁ FEJLŐDÖTT SZERVEZETEK
A SOROS ALAPÍTVÁNY TELJES TÁMOGATÁSI KERETE 1995-98 KÖZÖTT
ADATOK A SOROS ALAPÍTVÁNY NÉGYÉVES KÖZOKTATÁS-FEJLESZTÉSI PROGRAMJÁRÓL
AZ ÁRRAL SZEMBEN IS ÚSZNAK
DIÁKÚJSÁGIRÓK FIGYELMÉBE
FOLYTATÁS MÁSKÉPP

INFORMATIKA

INFO-BUMM A SULIBAN

ISKOLÁK, MŰHELYEK
DIÁKÁLLAMOT ÉPÍTENEK

MODELLISKOLÁK

AJÁNDÉKMINTA

"A BESZÉD TUDATOS ÉS CÉLSZERŰ HASZNÁLATA - AZ ÉRTHETŐ BESZÉD" CÍMEN 30 ÓRÁS, AKKREDITÁLT PEDAGÓGUSKÉPZÉSI PROGRAMOT HIRDETÜNK
KÖZÖSSÉGI PROGRAMOK 2000-BEN

VÁLLALKOZÁS

VÁLLALKOZNI IS TANULNI KELL

EU-TÜKÖR

TRAGIKUS TÁJÉKOZATLANSÁG
ÉLETRE PROGRAMOZVA

TOVÁBBKÉPZÉS

MALTER - "KÖTŐANYAG" ALTERNATÍV ISKOLÁKNAK

KULTURÁLIS AJÁNLÓ

SOROS OKTATÁSI FÜZETEK

MESTERMŰVEK A SZÉPMŰVÉSZETI MÚZEUMBAN

"... HITTEL VALLOM, HOGY AZ IFJÚSÁGÉ A JÖVŐ..."

MAGYARORSZÁG ÖRÖM ÉS BÁNAT TÉRKÉPE

KÖRNYEZETÜNK

ZÖLD BÁZISON

EGY ISKOLA - EGY FALU

PÁLYÁZATOK

SOROS OKTATÁSI PROGRAMOK

NÉPI KALENDÁRIUM

MÁRCIUS - BÖJTMÁS - KOS HAVA

HÍREK

A független iskolák hírei

Módszertani börszét és konferenciát szervez az AME A független óvodák működési és szakmai lehetőségei címmel március 17-18án a pilisborosjenői Pedagógustovábbképzési Módszertani és Információs Központban. A szakmai tapasztalatsere mellett intézmények meglátogatására is lehetőség van. A felkereshető óvodákról és a részletes programról az Egyesületben érdeklődhetnek. (215-6220, 216-3899)

Minőségbiztosítás a szakképzésben címmel rendez konferenciát március 24-25-én az Alapítványi és Magániskolák Egyesületének szakképzési Tagozata a Csepeli Munkásotthonban (Budapest, XXI. Ker. Árpád u. 1.). A felkért előadók a különböző önminősítési rendszereket (ISO, TQM) mutatják be. Az Oktatási Minisztérium képviselője ismerteti a kidolgozott minőségbiztosítási rendszert és a Minisztérium álláspontját.

Az Alapítványi és Magániskolák Egyesülete Szakértői irodájának szolgáltatásai:

Jogi tanácsadás, dr. Bay Endre minden páros hét hétfőjén 14-17 óráig

1055 Budapest, Markó u. 7. Tel.: 311-6891

Gazdasági tanácsadás, Hajómé dr. Vértes Antónia - minden páratlan hét hétfőjén 15-18 óráig Credit & Benefit Kft. Iroda,

1087 Budapest, Luther u. 4-6. A lh. II. 9. Tel.: 314-2110

Óvodai tanácsadás, Gubicza Katalin - minden páros héten csütörtökön 13-16 óráig

AME iroda, 1096 Budapest, Vendel u. 3. Tel.: 359-1904

Intézményműködés, szervezeti-, iskolaalapítása kérdések, Horn György - csütörtökönként 10-15 óráig

AME Iroda, 1096 Budapest, Vendel u. 3. Tel.: 215-6220

A tanácsadást bárki igénybe veheti, de csak az Egyesület tagjai számára ingyenes.

F. E.

Otthonunkban a természet

A zuglói Varga Márton Kertészeti és Földmérési Szakközépiskola, a Budapesti Akvaristák Klubja, valamint az Országos Madárbarát Klub "Otthonunkban a természet" címmel április 21. és 24. között kertészeti és díszállat kiállítás és vásárt szervez a szakközépiskola épületében (Budapest XIV., Mogyoródi út 56-60.) A hagyományosan a húsvéti ünnepek alatt tartandó

kiállításra és vásárra mindenkit szeretettel várnak a rendező szervek. Belépőjegy felnőtteknek 300 forint, diákoknak, sorkatonáknak és nyugdíjasoknak 100 forint.

Rendőrök az iskolában

Avagy meddig terjed a rendőrség hatásköre, s mit tehet, tegyen az iskola rendőrségi megkeresésre, fellépésre, mikor hogyan járjon el? Lényegében ezt a kérdést járták körbe a résztvevők azon a fórumon, amelyet rendőrök és civil szakemberek közreműködésével a budapesti Radnóti gimnáziumban szervezett február végén a Társaság a Szabadságjogokért (TASZ) és a Magyar Közoktatási és Szakképzési Szakszervezet (MKSZSZ). Elhangzott: évente mintegy húszezer esetben keresi meg a rendőrség az iskolát, hogy bolti lopás, randalírozás, kábítószeresítés vagy más ügy miatt információt kérjen a gyerekekről. A pedagógusok bizonytalanok, hiszen esetenként durva a rendőri fellépés. Főként drogügyben várja el a hatóság a pedagógusok jelzését, "együttműködését", holott ezzel ellehetetleníti a megelőzést. A fórumon többen is hangsúlyozták: a rendőrségi vagy a közoktatási törvényben pontosítani kellene a rendőrség és az iskola kapcsolatát - a gyerekek érdekében.

Zöldszíves ünnep

A Zöld Szív Ifjúsági Természetvédő Mozgalom immár tíz éve minden tavasszal megrendezi a Zöld Szív Napját, amelyre az idén március 18-án, az ELTE TFK Markó utcai épületében került sor. Ez alkalommal is a legkiemelkedőbb munkát végző zöldszíveseket, valamint a pályázatok nyerteseit köszöntötték kitüntetésekkel, díjakkal - színvonalas kulturális rendezvény keretében. Lapunk öt kitüntetettnek egyéves Mentor-előfizetést ajánlott fel: Zöldszíves óvodapedagógusok - Hétszínvirág Óvoda, Paks; Zöldszíves pedagógusok - Széchenyi 1. Á. Isk., Tiszaujváros; Egyed Emese, Kolozsvár; Jantnerné Oláh Ilona, Paks; Villányiné Csatos Éva, Siófok.

Gratulálunk valamennyi kitüntetettnek!

Diákpolgármester a Józsefvárosban

A közelmúltban megállapodást írt alá a budapesti VIII. kerület polgármestere és a Józsefvárosi Diákönkormányzat vezetője. Eszerint a márciusi Józsefvárosi Napok keretében diákpolgármester-választást szervez a kerületi önkormányzat. A cél, hogy az általános és középiskolás diákokat jobban bevonják a kerület életébe, megismerjék a gondokat, s a lehetőségeket, s ennek függvényében vegyenek részt saját sorsuk alakításában. A diákképviselők részt vehetnek majd a kerületi oktatási, kulturális és sportbizottságok, valamint a képviselőtestület ülésein, ahol a diákönkormányzat által felvetett kérdéseket is megtárgyalják. A JDKÖ a munkájáról ezentúl éves beszámolót készít.

Világnapok és ünnepek

Április 7. Egészségügyi világnap

1948. április 7-én az ENSZ szakosított intézményeként megkezdte működését az Egészségügyi Világszervezet (WHO) -hatályba lépett az 1946-ban elfogadott Alapokmány. A világszervezet célja a nemzetközi egészségügyi munka irányítása és összehangolása, továbbá tevékeny részvétel a környezet védelmében.

Április 12. Az űrhajózás napja

1961. április 12-én a Szovjetunióban Föld körüli pályára bocsátották a világ első embert szállító űrhajóját, fedélzetén Jurij Alekszejevics Gagarin repülőőrnyaggal. A Voszток-1 űrhajó 89,1 perc alatt kerülte meg a Földet, 181.327 km sugarú, nyújtott ellipszispályán.

Április 18. Nemzetközi műemléki (műemlékvédelmi) nap

Az UNESCO ICOMOS Szervezetének javaslatára először 1984-ben ünnepelték. E napon világszerte különböző rendezvényeken hívják fel a figyelmet a műemlékekre, különösen azokra, amelyek megmentéséhez segítségre van szükség. Magyarország már a meghirdetés évében csatlakozott a kezdeményezéshez.

Április 22. A Föld napja

A Föld napja elnevezésű világméretű környezetvédelmi akciónap - társadalmi kezdeményezésként 1970-ben indult el az Egyesült Államokból: Magyarországon 1990 óta rendezik meg. Célja; hogy tiltakozó akciókkal hívják fel a figyelmet a környezet védelmének fontosságára.

Április 23. A könyv napja

1995-ben az UNESCO - katalán javaslatra - a könyv napjává nyilvánította e napot azzal a kiegészítéssel, hogy az egyben a szerzői jogok napja is legyen, különös tekintettel az internet és az online-adatbankok gyors elterjedésére. Április 23-án halt meg William Shakespeare és Miguel de Cervantes is, de a katalánoknak ez a nap a védőszentjük - Sárkányölő Szent György - napja. Így ott ekkor emlékeznek meg a "rózsákról és a könyvekről", mert a legenda szerint Szent György a IV. században az általa megölt sárkány véréből kinőtt rózsát a megmentett hercegnőnek ajándékozta. Ezért Barcelonában ez a nap a XIII. század óta a "szerelmesek ünnepe" is. (MTI)

Továbbképzés szakmai szervezeteknek

Pedagógus szakmai szervezeteknek szervez továbbképzést március 29-31-én Szentendrén az Erdei Iskola Alapítvány a Soros Alapítvány (SA) segítségével.

A SA 1996-tól több mint 70 pedagógus szakmai szervezet munkáját támogatta külön erre a célra kiírt pályázat keretében. Mivel a Közoktatás-fejlesztési program befejeződött, így ezeknek a szervezeteknek újabb forrásokat kell találniuk, hogy működésüket biztosítsák. Az Alapítvány egy komplex képzés keretében szeretné felkészíteni a támogatott szervezeteket arra, hogy a szakmai tevékenységük mellett a fenntarthatóság problémáival is sikeresen tudjanak megküzdeni.

A szentendrei Erdei Iskola Alapítvány által szervezett továbbképzés célja, hogy a szakmai szervezetek szervezetfejlesztési ismeretekre tegyenek szert; ismerjék meg a szervezeti stratégia kidolgozásának módszereit; tudjanak anyagi forrást teremteni, nem utolsósorban sikeres pályázataik révén legyenek képesek programjaik zökkenőmentes kivitelezésére.

A képzésre a Soros Alapítvány azokat a szervezeteket hívta meg, melyek az elmúlt években támogatást nyertek.

S.A.

A mecénások dicsérete

Aki középiskolában latint tanult, bizonyára emlékszik a római költészet nagy poétájának, Horátiusnak Maecenashoz írott ódái hevületű költeményére; ebben a megszólítottat nagy támaszának és hön szerett díszének nevezi, azt ígérve, hogy míg őt a vers papjaihoz sorolja, fennkölt homlokát csillagokig veti (Bede Anna forrását szabadon idézve). Egy kevésbé ismert kortársa,

Propertius pedig imígyen fejezi be a hozzá írt elégiáját: "Ifjak jóságos vezetője, ragadd meg a gyepelőt, add meg a jelt, s indítsuk útnak az én koesimat! Tóled hátrul ránk ó, Maecenas, a dicsőség, / s hirdeti majd a jövő, hogy nyomaidd követem." (Horváth István Károly tolmácsolásában.)

Maecenas, az előkelő etruszk ősoktól származó dúsgazdag római lovag és író, az i.e.-i viharos első évszázadban élt. A művelődéstörténetben mint irodalomszervező szerepel piros betűkkel. A kor tehetséges költőit - az említettek mellett ott van még a sok hangú Vergilius - jelentősen segíti anyagilag, gondtalan alkotási lehetőséget biztosítva nekik. Megérdemelten vált tulajdonneve közzsónvá; mecénásként lett megnevezője mindazoknak, akik az irodalom, a művészet, a tudomány, a tanítás-nevelés többnyire kis pénzü művelőit anyagilag támogatták, alkotáshoz juttatták. A bőség zavarával küzd az ember, ha adatokkal kell szolgálni. Járjunk például Rómában vagy Firenzében, és napestig csodálhatjuk azokat a műveket, amelyek létrejöttében a nagyszerű tehetség és a pénzbeli segítőkészség munkálkodott közre.

De nem is kell messzire mennünk, szűkebb hazánk múltja is az adományozó tettek sokaságával szolgál.

Csak meg kell nézni templomainkat, könyvtárainkat és oktatási intézményeinket, s a tiszteletreméltó nevek hosszú lajstromával találkozunk. Érdemes megemlíteni azokat a kisebb-nagyobb egyházi vagy polgári közösségeket, amelyek az elmúlt századok során a tehetséges magyar fiatalokat külföldre küldték tanulni, hogy gyümölcseivel megrakodva térjenek haza. A rangos adakozók sem hiányoztak: gondoljunk gróf Széchenyi Ferencre, a Magyar Nemzeti Múzeum alapítójára vagy István fiára, a Lánchíd építőjére és más országos kezdemény szülőatyjára. Róla szólván emeljük ki, hogy ő hirdette meg a "kiművelt emberfők sokaságának" programját. Századunkban is folytatódik e támogatás; csak egy család nevét mondva, a Halványakét, azonnal Ady meg József Attila jut eszünkbe. Azt is illik megemlíteni, hogy nem egy jeles írónk - így pl. Németh László - magas állami kitüntetésének díját ajánlotta fel kulturális célokra, így nehéz sorsú diákok tanulására.

Manapság különösen gyakori az úgynevezett alapítványok, amelyek olykor egy világszerte ismert, például a hazánkfia Soros György mecénási áldozatkészségének köszönhető, ám gyakorta sok kis ember forintjaiból állnak össze. Természetesen a magyar állam is jelentős összegeket fordít ezek létesítésére. Ugyancsak szükséges, hogy mi, pedagógusok is figyelemmel kísérjük a különféle pályázatokat: elkészítésükkel és felhasználásukkal a tanárok, a tanulók és a szülők egyaránt gazdagodhatnak, sőt a tudomány is bővül általuk.

A történelem során sokan voltak, akik saját dicsőségük fényezésére adakoztak, de még többen, akik nem köszönetért kalapoztak, hanem elég volt nekik - jutalmul - az adás, a fejlesztés öröme.

Történet és történet így vagy úgy, szóljon és buzdítson a mecénások dicsérete!

AKTUÁLIS

Soros még tíz évig marad

Interjú Bakonyi Évával, a Soros Alapítvány igazgatójával

Magyarország több mint nyolcezer óvodája, általános és középiskolája, kollégiuma és gyógypedagógiai intézménye közül 1994 és 98 között mintegy négyezeret támogatott a Soros Alapítvány a Közoktatás-fejlesztési program keretében. A gigantikus, csaknem négymilliárd forintos támogatás lezárását követően 1999-ben, illetve 2000-6en olyan oktatási programok futnak még, mint például a roma, vagy az informatikai programok. Bár az oktatásból fokozatosan kivonja anyagi erőit Soros György, a magyar származású amerikai üzletember, nem hagyja magára a még gyerekcipőben járó hazai demokráciát. Egész életét

vezérlő eszméje - a nyitott társadalom, a jól működő demokrácia megteremtése - a következő tíz évben a civil szférában kel új életre: mindenekezt az esélyegyenlőség erősítését és az EU-csatlakozást segítő kezdeményezések, programok támogatásával.

- A Soros Alapítvány 1994 óta olyan fejlesztést, pezsztést indított el az oktatásban, amely remélhetőleg visszafordíthatatlan - vág a téma közepébe az igazgató. - Szerencsére Soros György még tíz évig, 2010-ig marad Magyarország mecénása, ezúttal azonban a civil szervezetek segítése kerül figyelmének középpontjába: az esélyegyenlőség növelése, s az EU-csatlakozáshoz hozzájáruló programok támogatása az elsődleges célja.

- Mit jelent bővebben a civil kezdeményezések, programok támogatása?

-Az Alapítvány programjai nyitottak mindenki számára, amennyiben megfelelnek a pályázati kiírásoknak. Érdemes erről alaposan tájékozódni részben a Soros tájékoztató füzetekben, a SANSZ-ban vagy az Alapítvány honlapján (www.soros.hu). A két prioritás - tehát az esélyegyenlőség és az EU-csatlakozás - öt fő területre összpontosít: a civil oktatási programokra, a kulturális-művészeti, a jogi, az informatikai és az egészségmegőrzési programokra.

- Mi lesz azokkal a kezdeményezésekkel, amelyeket a Soros Alapítvány eddig a közoktatás fejlesztési programjában támogatott? Az iskolák, pedagógusközösségek jelentős része több területen kizárólag az Alapítványra számíthatott terveinek megvalósításában. Most, hogy elapad a fő támogatási forrásuk, mi lesz velük?

- Az Alapítvány fő elve szerint elsősorban olyan kezdeményezéseket támogat, amelyekben van annyi fantázia és erő, hogy a kezdeti segítség után képessé váljanak önfejlesztésre is. Nem véletlen, hogy ma már tizenegy olyan civil szervezet van Magyarországon, amely Soros-programból nőtt ki, Soros támogatással válhatott önállóvá. Ilyen például a Magyar Közösségi Iskolák Szövetsége, amely a Közösségi iskolai programból nőtt ki, a Gyertek Egyesület, amelynek forrása az Egy iskola-egy falu mozgalmunk volt, vagy a Disputa Kör Egyesület, a Lépésről Lépésre Országos Szakmai Egyesület, amelyeket a Disputa, illetve a Step by step program hívott életre.

- Az elkövetkező tíz évben pedagógusok és közösségeik is pályázhatnak az Alapítvány új programjaira?

- Hangsúlyozom: ha elképzeléseik kapcsolhatók az Alapítvány programjaihoz. A tavalyi és az idei év még átmeneti: a pályázati kiírások között több is akad, amely nekik szól. (Lapunk 24. oldalán olvashatók a tanév végéig meghirdetett programok, következő számunkban a többit is közreadjuk.) Sajnos, az összes szétosztható pénz már sokkal kevesebb, az idén mintegy másfél milliárd. Azonban arra gondoltunk, a tapasztalatokkal is lehet gazdagodni: tervünk szerint minden évben rendezünk a nyertes Soros-pályázók részvételével oktatási fesztivált, hogy kiderüljön, ki hol tart és ki-kimeríthessen a másik ötleteiből, tapasztalataiból a továbblépéshez.

-Az Alapítvány talán legtöbb feladatot jelentő roma oktatási programjának továbbra is nagy szüksége lesz támogatásra.

- Való igaz. Ugyan nem lesz önálló roma programunk, de mivel az esélyegyenlőség növelése érdekében a leghátrányosabb helyzetűek segítése kiemelt feladatunk, támogatásuk is az. Nagyon nehéz az előítéletek ellen harcolni, az emberek szemléletén változtatni - de elengedhetetlen. Meggyőződésem, ahogy a romák önszerveződése és önérvényesítő képessége az Alapítvány segítségével (is) teret kap, úgy szorul majd háttérbe a velük kapcsolatos előítélet, diszkrimináció. De ez nagyon lassú és hosszú folyamat. Az bizonyos, a romák helyzetének javítása nélkül valódi demokrácia nem alakul ki, s veszélybe kerülhet az uniós csatlakozás is. Szeretném azonban hangsúlyozni: az esélyegyenlőség erősítése nemcsak roma-kérdés, sokkal komplexebb ennél.

- Milyen visszajelzések vannak arról, hogy a közoktatás fejlesztési program támogatottjai miként tudják folytatni az elkezdett munkát?

- A programról készült felmérés szerint a pályázók mintegy 90 százaléka úgy nyilatkozott, hogy az a kezdeményezés, program, amelyet eddig az Alapítvány támogatott, ma már támogatásunk nélkül is megáll a saját lábán. Végül is az Alapítványnak az a legfőbb célja, hogy az általa támogatott kezdeményezések folytatódjanak. Ez a legtöbb, amit elérhetett.

Gyarmati Szabó Éva

Önállóvá fejlődött szervezetek

A Soros Alapítvány oktatási programjaiból a következő civil szervezetek alakultak ki, amelyek ma már teljesen önállóan működnek:

Közösségi iskolai program:

Magyar Közösségi Iskolák Szövetsége
Levelezési cím: 1134 Budapest, Csángó u. 34. II. em. 2.
Képviselő: Toldi Beáta
Tel.: 320-8633

I*EARN program:

I*Earn Egyesület
3231 Gyöngyösoroszi, Virág u. 57.
Képviselő: Szabó István

Disputa program:

Disputa Kör Egyesület

7632 Pécs, Apáczai körtér 1.
Képviselő: Jancsula Dezső
Tel.: 72/439-431

Step by step program:

Lépésről Lépésre Országos Szakmai Egyesület
1123 Budapest, Hűvösvölgyi út 54. I. ép. I. em.
Képviselő: Szabó Zsuzsa
Tel.: 394-0089

Egy iskola egy falu program:

Gyertek Egyesület
8111 Seregélyes, Fő út 201.
Képviselő: Sajtos József
Tel.: 22/447-012

Tankönyvfejlesztési program:

Tandem Egyesület
Tankönyvkritikai és Oktatási Egyesület
1026 Budapest, Bimbó u. 216-2261.
Képviselő: Horányi Gábor

Oktatásügyi vezetés fejlesztése program:

Önfejlesztő Iskolák Egyesülete
8400 Ajka, Fürst S. u. 2.
Képviselő: Árendás Péter 23/420-539

Kisgyermekkori fejlesztési program:

Gyermekközpontú Magyarországért Egyesület
1096 Budapest, Vendel u. 3.
Képviselő: Zágon Bertalanné
Tel.: 201-5277

Iskolai Egészségnevelési program:

Egészségvirág Egyesület
1181 Budapest, Élőpatak u. 1.
Képviselő: Kulin Eszter
Tel: 319-3930,
Ránky Edit: 06-309628-833

Vizuális nevelési program:

Híd-Dunántúli Vizuális Nevelési Egyesület
8800 Nagykanizsa, Csokonai u. 1.
Képviselő: S. Nagy Katalin, dr. Éberling Györgyné
Tel.: 91/313-026

Toleranciaprogram:

Hannah Arendt Egyesület
1096 Budapest, Vendel u. 3.
Képviselők: Kovács Mónika, Nyíri András
Tel.: 215-4907.

A Soros Alapítvány teljes támogatási kerete 1995-98 között

1995

Teljes költségvetés 2 milliárd Ft ebből Közoktatásra 550 millió Ft

1996

Teljes költségvetés 2,5 milliárd Ft ebből Közoktatásra 790 millió Ft

1997

Teljes költségvetés 3,1 milliárd Ft ebből Közoktatásra 1,1 milliárd Ft

1998

Teljes költségvetés 4,5 milliárd Ft ebből Közoktatásra 1,5 milliárd Ft

Adatok a Soros Alapítvány négyéves Közoktatási-fejlesztési programjáról

A program költségvetése (1995-98): 4 milliárd forint (kerekítve)

A program szerkezete:

A program viszonylagos önállósággal rendelkező, ám egymáshoz sok szállal kapcsolódó és egymást kiegészítő részprogramból állt. A program **1995-ben 10 részprogrammal** indult el. A záró évben, **1998-ban** a következő **27 részprogram működött:**

Iskolai egészségnevelési program
Rendszergazda program Közoktatási információs hálózat program
Amerikai vendégtanár program
Vendégtanáráv az USA-ban
Középiskolás ösztöndíj program
Út '97 program
Közösségi iskola program
I earn program
Lépésről lépésre óvodafejlesztő program
Roma oktatási program
Vizuális nevelés
If you program
Kistéleplési számítástechnikai oktatás program
Disputa program
Tankönyv-, taneszköz fejlesztés program
Számítógépes iskola a nyílt társadaloméért program
Demokráciára nevelés program
Társadalomismeret program
Az oktatásügyi vezetés fejlesztése program
Környezeti nevelés program
Tolerancia program
Szakmai szervezetek program
Hátrányos helyzetű csoportokat támogató program
Oktatás és nyilvánosság program
Kisgyermekkorai fejlesztés program
Gyakorlóiskolák program

A program működése:

A program egészét a **11 tagú szakkuratórium** irányította. Ez a szakkuratórium döntött a program stratégiájáról, a program és a részprogramok költségvetéséről.

Az **egyes részprogramok** saját irányító testülettel, **kuratóriummal** rendelkeztek, melyek meghatározták a részprogramok stratégiáját. A program keretében működött **11 kuratórium** munkáját **41 kurátor** segítette.

A támogatások általában nyílt vagy meghívásos pályázatok útján kerültek az iskolákhoz, civil szervezetekhez, szakmai műhelyekhez, egyénekhez. A kiemelt fejlesztési területeken az Alapítvány saját fejlesztő programokat, képzéseket is indított.

Az árral szemben is úsznak

Romaprogramok a Soros Alapítvány támogatásával

A Soros Alapítvány Magyarországon az elsők között ismerte fel, hogy a cigánygyerekek oktatása kulcskérdés. Arra is felhívta a figyelmet, hogy nemcsak a tehetséges roma származású tanulókat kell segíteni, hanem az őket támogató tanárokat, oktatási-nevelési programokat is.

A tanár nélkül ugyanis gyakran elkallódik a roma fiatal, hiszen számos olyan problémával kell megküzdenie, amelyek ismeretlenek szerencsésebb társai számára. Ilyenek a családi hátrányok, a nem megfelelő tanulási feltételek, az önértékelési zavarok. Mindezen csak egy nagyon szoros tanár-diák együttműködéssel lehet segíteni.

Képünk illusztráció

Héjj Katalin, a Soros Alapítvány programvezetője évek óta dolgozik azért, hogy a lehető legeredményesebben működjön a roma oktatási program. Mintegy tíz különféle támogatási program gazdája. A pénz azonban egyre kevesebb. A Soros Alapítvány lassan kivonul a közép-európai régióból. Még szerencse, hogy ez a kivonulás fokozatos, s nem érinti az esélyegyenlőséget célzó programokat. A Roma ösztöndíj program az általános iskolától kezdve egészen az egyetemig ível: a tapasztalatok szerint már a legkisebb kortól kezdve figyelemmel kell kísérni a tehetséges fiatalok sorsát, s még inkább azon kevesekét, akik eljutnak az egyetemig, főiskoláig.

1997-től kezdve tízezer forintos jutalomban részesül minden hatodik-hetedik osztályos nappali általános iskolás roma tanuló, ha tanulmányi átlaga 4,8 fölött van. 1997-ben még csak 284, 1999-ben már 412 ilyen diák volt - Magyarországon - sorolja az adatokat a programvezető. A cél az, hogy minél több roma fiatal folytassa tanulmányait érettségig adó középiskolában, ezért azok a nyolcadikos roma fiatalok, akiket felvettek ilyen intézménybe, s legalább 4,1 a tanulmányi átlaguk, 25 ezer forintos beiskolázási támogatást kaphatnak. 1997-ben 175-en, 1999-ben már 250-en kaptak ilyen támogatást. Időközben azonban kiderült, hogy a roma ifjak jelentős része a szakmunkásképző intézményekben is nagy nehézségekkel küzd, ezért a legutóbbi kiírás szerint ok is megkaphatják ezt a pénzt, amennyiben mindkét szülő munkanélküli és ezer főnél kisebb lélekszámú településen élnek. Új kezdeményezés volt a cigány tanulók szakképzését támogató alapítvány is, amely azokat a vállalatokat, kisvállalkozókat támogatta, akik segítik a romákat a gyakorlati oktatásban, így első szakmájuk megszerzésében.

A szakember szerint talán a legsikeresebb az az ösztöndíj pályázat, amelyet a középiskolába járó roma gyerekek és patronáló tanáraik számára írtak ki. Tíz hónapon keresztül havi ötezer forint ösztöndíjat kaphat az a diák, aki a 11. vagy ennél magasabb évfolyam tanulója, s a tanulmányi eredménye 3,51 és 4,5 között van, hétezer forintot, akinek az átlaga 4,51 vagy ennél magasabb. A diákokat patronáló tanárok ugyancsak tíz hónapon keresztül havi négyezer forintot kapnak, s akinek a diákjait felveszik valamilyen államilag akkreditált felsőoktatási intézménybe, még plusz tízezer forintos jutalomban részesül. Egy tanár maximum öt tanulót patronálhat, tehát havonta maximum húszezer forint ösztöndíjat kaphat. Az ezzel járó munka azonban sziszifuszi: ez kiderül a programban részt vevő tanárok és diákok beszámolóiból, melyekből néhányat megjelentettek a "Soros oktatási füzetekben" is.

A mohácsi és pécsi "Van más út is!" program megalkotói Hardi Ildikó és Hardi András például elmondják: nem is a tantárgyi problémák megoldása az elsődleges feladat, hanem az, hogy az új környezetbe kerülő gyerekek egy pillanatra se maradjanak egyedül a gondjaikkal. A városi középiskola világa ugyanis esetenként teljes mértékben idegen a roma közösséghez, családi meleghez szokott gyerekek számára. Ha nem is rekesztik ki őket tudatosan, mégis sokkal nehezebben találják meg a kapcsolatot a többiekkel, hiszen egyedül vagy csak néhányan képviselnek egy másfajta kultúrát, másfajta értékrendszert. A patronáló tanár feladata ezért igen sokrétű: a korrepetáló munka mellett védelmeznie kell a roma gyerekeket a kisebbségi létből fakadó hátrányok, atrocitások, megkülönböztetések ellen, fel kell oldani bennük az önbizalomhiányt, meg kell változtatni a bennük kialakult negatív világképet. Ez ugyanis meglehetősen gyakori, miként ez az olykor megdőbbséget diákbeszámolókból kiderül: "Úgy érzem, nem érdemes élni. Nincs értelme valamiért is harcolni, tanulni, azok alapján, amit szüleim életéből láttam" - írja egyikük. "Unalmasan és nehezen élek. Elve szettnek, örök vesztesnek érzem magam. A körülöttem élő emberek szinte alva járnak, hagyják sodorni magukat az árral. Néha én is ilyennek érzem magam" - vallja egy másik. A roma tanulók nagy része labilis lelki állapotú, bizonytalan, ezért fokozottan szüksége van pszichés támogatásra is. A beszámolókból, a számukra szervezett találkozókban kiderül, hogy sokan csakis a patronáló tanár segítségének köszönhetik, hogy egy áttátn bent tudtak maradni az iskolában, ahová csak addig járhatnak, amíg az ösztöndíj "kítart". De egyre többen vannak: 1996-98 között 1199 roma középiskolás és patronáló tanára között csaknem 92 millió forintot osztottak szét.

Azon patronáló tanárok számára, akik részletes szakmai beszámolót készítettek pedagógiai munkájukról, a Soros Alapítvány külön pályázatot írt ki. Idén a megosztott első díjat a már említett Hardi Ildikó és Hardi András kapta, második díjat nyert Fábíán Berta balassagyarmati, Tóth Margit balatonberényi, harmadik díjat Hajnal Istvánné tiszagyendai, Komlós Barnabásné polgári, Gedayné Tóth Ildikó gilincsi és Tóthné Ungly Ilona simontornyai pedagógusok.

Nagyon fontos lenne, hogy minél több roma fiatal fejezze be felsőfokú tanulmányait és szerezzen diplomát. Ez elősegítené a roma értelmiség és középosztály kialakulását. Ezért azok a roma fiatalok, akik valamilyen államilag akkreditált felsőoktatási intézményben második vagy ennél magasabb évfolyamon tanulnak, tíz hónapon keresztül havi 15 ezer forintos ösztöndíjat kaphatnak. Biztató, hogy az utóbbi években lassan, de biztosan no az egyetemen, főiskolán tanuló cigány fiatalok száma: 1996ban 183-an, tavaly már 371-en részesültek ilyen ösztöndíjban. Hasonlóképpen sokat segítene, ha a pedagógusképző intézményekben több olyan pedagógust képeznének, akik ismerik a cigányság életét, kultúráját. Ezzel nemcsak segíthetnék a cigány tanulók beilleszkedését, hanem csökkenthetnék a többi pedagógus roma gyerekekkel szembeni előítéleteit is. Ezt a célt szolgálja a "Roma kultúra oktatása a pedagógusképzésben program", melynek keretében tanszékek, szakmai munkacsoportok, de egyes egyetemi-főiskolai oktatók is pályázhatnak.

S végül, de nem utolsósorban álljon itt azon pedagógusok névsora, akik tavaly kiemelkedő munkát végeztek a roma tanulók oktatása-nevelése terén, és ennek elismeréseképpen március 17-én átvehették a 200 ezer forinttal járó Solt Otília-díjat:

Dr. Heindl Péter (Mánfa, Kollégium Martineum)
Pálmainé Orsós Anna (Pécs, Gandhi Gimnázium)
Karácsony Judit (Budapest, VIII, Dugonics András Gimnázium)
Lakatos Mihály (Szigetszentmiklós, Kisebbségi Önkormányzat)
Nagy Sándorné (Edelény, Edelényi Munkaiskola)
Dienesné Lovász Zsuzsanna (Baktakék, Csenyétei Óvoda)
Téglás Lászlóné (Budapest, IX, Ferencvárosi Alternatív Általános és Szakiskola)
Jovánovics Ágnes (Baranya megyei Alsószentmártoni Óvoda)
Varga Andrea (Szolnok- Szandaszolos, Roma Esély Szakiskola)
Granasztói Szilvia bábművész (Budapest, Rákospalotai Leánynevelde)

Mindannyiuknak gratulálunk, s nehéz, felelősségteljes munkájukhoz a jövőben is sok sikert kívánunk.

Bonifert Mária

Diákújságírók figyelmébe

Az UNICEF Magyar Nemzeti Bizottsága és a Másképp Alapítvány a Soros Alapítvány támogatásával alkotói versenyt hirdet diákújságírók számára.

A verseny témái

Az iskola belső világa, az iskola és környezetének kapcsolata, a diákélet eseményei, sajátos helyzetei és jellemző konfliktusai.

A verseny kategóriái

A következő kategóriákban lehet indulni:

I. A 10-15 éves (a közoktatás 5-8. évfolyama) diákújságírók versenye

II. A 15-19 éves (a közoktatás 9-12. évfolyama) diákújságírók versenye

Mindkét kategóriában a következő műfajokban lehet pályaművet beadni: riport, publicisztika, karikatúra (rajz). Egy-egy mű terjedelme nem haladhatja meg a 4 gépelt oldalt, rajz esetén legfeljebb 4 darabot kérünk beküldeni.

III. A 10-19 éves videofilm-készítő diákok versenye

Versenyezni lehet riportfilmmel, képes publicisztikával és egyperces tudósítással. Egy-egy film maximum 5 perces lehet (az egyperces tudósítás természetesen 1 perc).

Pályázni csak eredeti művel lehet, előzetes korábbi bejelentés nem akadály.

A verseny díjai

Pénzjutalom, részvétel a meghirdetők által szervezett konferencián, országos médiában való megjelenés, újság-írótáborban való részvétel, könyvjutalom, egyéb.

A pályázat feltételei

A pályázatnak tartalmaznia kell a pályázó nevét, lakáscímét, iskolájának nevét, címét, telefonszámát, a pályázó életkorát és iskolai évfolyamát, továbbá azt, hogy e témában járt-e szakkörbe illetve egyesületbe.

Beküldési határidő: 2000. április 28. péntek

A pályázati döntésekről szóló értesítés várható határideje: 2000. június 1.

A pályázatokat az Unicef Magyar Nemzeti Bizottsága címére (1027 Budapest, Varsányi Irén utca 26-34.) küldjék. A borítékra kérjük írják rá, "DIÁKÚJSÁGÍRÓK".

További felvilágosítás 9-18 óráig Tamás Judit programkoordinátortól kérhető a 06-30/258-15-38-as telefonszámon.

Folytatás másképp

A Soros Alapítvány '97 és '99 között három ízben jelentetett meg pályázati kiírást 10-19 éves diákújságírók számára. A versenyyel az Alapítvány ösztönözni kívánta a fiatalokat arra, hogy az újságírás eszközeivel szóljanak az őket érintő kérdésekről a saját nyelvükön. A három év alatt az 515 benyújtott pályamunka közül 244-et részesített jutalomban a kuratórium.

Miután a SA már nem tudja az eddigihez hasonlóan finanszírozni e programot, e tevékenységet az UNICEF Magyar Nemzeti Bizottsága és alapítványunk, a Másképp Alapítvány vállalta magára. A Másképp Alapítvány 1993 óta működik, művészfilmeket forgalmaz, alternatív és kisebbségi rendezvényeket szervez, multikulturális oktatási programot, akkreditált tanártovábbképzést tart pedagógusoknak.

Mindezek mellett az V. kerületben működteti a Cirko-Gejzír Mozit.

Judit

INFORMATIKA

Info-bumm a suliban

SZÁMÍTÓGÉPES ISKOLA A NYÍLT TÁRSADALOMÉRT

A Soros Alapítvány Számítógépes iskola a nyílt társadalomért programjának keretében négy év alatt mintegy 700 millió forint informatikai támogatáshoz jutottak a közoktatási intézmények, pedagógusok, diákok. Ennek a rövid összefoglalónak a program sokrétű tevékenységének, nagyságának köszönhetően mindössze az lehet a célja, hogy egy történeti áttekintést nyújtson az Alapítvány egyik legfontosabb munkaterületéről.

A Közoktatás-fejlesztési program részeként a Számítógépes iskola a nyílt társadalomért program is a nyitott közoktatási rendszer kiépítésén fáradozott.

Kétszáz évvel ezelőtt Thomas Jefferson többek között a következőket mondta: minden állampolgárnak meg kell adni az ügyei intézéséhez szükséges ismeretet és képessé kell tenni arra, hogy a maga számára számításokat végezhesen, kifejezhessen és megőrizhesse gondolatait, ismerje jogait; értelemmel és tisztességgel tudja követni azokat a társadalmi változásokat, amelyekbe kerül.

A Számítógépes iskola a nyílt társadalomért program hangsúlyozottan törekedett a Jefferson-i elvek gyakorlatba történő átültetésére, így a Jefferson-i kísérlet"alcímet" is megkapta. A program stratégiájában a következő sarkalatos pontokat jelölte ki: új típusú, ún. számítógépes írástudás, folyamatban történő gondolkodás, aktív állampolgár nevelése, kreatív multimédia alkalmazása az oktatásban.

Az Alapítvány már a közoktatás-fejlesztési program előtt is 1993-94-ben több, mint nyolcvan iskolának biztosított tíz-tizenkét számítógépből álló informatikai labort.

A cél az volt, hogy a komplett informatikai laborokat a nyertes iskolák minél szélesebb körben integrálják az oktatásba. Fontos elvárás volt a jelentkezőkkel szemben, hogy pályázatukban ne csak az informatikai elképzeléseiket ismertessék, hanem próbálják meg a "nyitott társadalom" gondolatkör alkalmazni a számítástechnikai-hálózati viszonyok között (pl. diák-rendszergazda, szabad hozzáférés az eszközökhöz stb.). Ezt a pályázati kiírást tekinthetjük a későbbi Jefferson pályázatok előfutárának.

Külön ki kell emelni, hogy ennek a pályázatnak a keretében kapott 40 iskola dial-up Internet hozzáférést. Később a Soros Alapítvány ezeknek az iskoláknak nyújtott bérelt vonallal internet hozzáférést 1997-től a C3 Kulturális és Kommunikációs Központon keresztül, s ezt a fejlesztést tekinthetjük az oktatási kormányzat által elindított Suninetprogram előzményének.

A Soros Alapítvány, a Művelődési és Közoktatási Minisztériummal és a Microsoft Magyarországgal együttműködve hirdette meg a Verseny '95-öt. A verseny keretében több mint 300 középiskola diákcsoportja hozott létre prezentációkat különböző - a fiatalokat érdeklő - témákban (pl. alternatív energiaforrások, környezetvédelem).

A kuratórium 1996-ban szükségesnek vélte, hogy a globális infrastrukturális fejlesztéssel szemben, jól elhatárolható stratégiai területek mentén folytatódjon a program. Így a következő pályázati programok születtek: Jefferson program - iskolai könyvtárak informatikai fejlesztése - Multimédia oktatási anyagok fejlesztése.

A program rendelkezésére álló erőforrások ilyen módon történő megosztása természetesen azt jelentette, hogy az egyes pályázatok szigorú feltételekkel jelentek meg. Ennek ellenére több mint 700 iskolai könyvtár jelentkezett a részükre kiírt pályázaton.

1997-ben a multimédia-fejlesztések időigényes volta miatt a kuratórium úgy döntött, hogy amíg ebben a pályázatban az első tapasztalatok nem érkeznek be, addig nem ír ki újabb pályázatot. Az iskolai könyvtárak előző évi "túljelentkezése" szükségessé tette, hogy újabb pályázat is induljon ezen a területen.

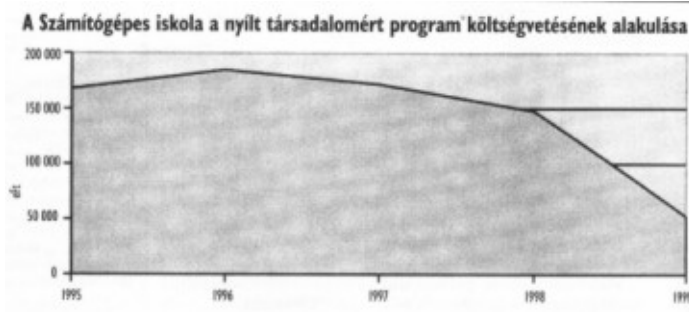
Azok az iskolai könyvtárak jelentkezettek, melyek az azt megelőző évben benyújtották ugyan pályázatukat, de támogatást nem kaptak. Emellett fontos változás volt, hogy a Jefferson program keretében a kuratórium célzottan kistelephelyen működő iskolák részére hirdetett meg pályázatot, valamint lehetőséget adott a korábbi években nyertes "jeffersonos" iskolák részére, hogy kiegészítő támogatásra, illetve programjukban részt vevő tanárok, diákok díjazására pályázzanak az 1997-es évben.

Az 1998-as költségvetés kis mértékben csökkent ugyan, mégis az egyik legaktívabb, legsokrétűbb év következett. Iskolai közösségek pályázhattak multimédia oktatási anyagokra, újabb pályázati lehetőség nyílt az iskolai könyvtárak részére is.

Új programként kidolgozta a kuratórium az informatikai szakértői csoportok pályázati felhívását. Ez a program feltételezte, hogy informatikai szakértői csoportok - néhány napos - helyszíni tanácsadásra az iskolákban van kereslet, illetve vannak olyan felkészült szakemberek, akik vállalják az ilyen típusú együttműködést oktatási intézményekkel. A pályázat két szakaszból állt,

az elsőkben a szakértői csoportokat, a másodikban pedig a tanácsadást igénylő iskolákat választották ki.

A Regionális rendszergazda-program - az Oktatási Minisztériummal együttműködve - azoknak az iskoláknak a tapasztaltait kívánta felhasználni, amelyek a korábbiakban a Soros Alapítványtól bérelt Internet hozzáféréssel rendelkeztek. A program keretében ezek az iskolák megosztották az Internet-hozzáférés üzemeltetésével, használatával, módszertani alkalmazásával kapcsolatos tapasztalataikat azokkal az iskolákkal, melyek a Sulinet-program keretében akkor jutottak hozzá hasonló lehetőséghez.

Az 1990-ben indult és 2000-ig tartó Kistérségi informatikai pályázat célja egy olyan kísérlet, mely megoldást jelenthet a kistelepülésen működő iskoláknak arra, hogy megfelelő minőségű informatikaoktatást tudjanak folytatni. A kísérlet keretében négy iskola és fenntartóik működnek együtt. Az Alapítvány egy 15 számítógépből álló hálózatot bocsátott az iskolák részére, melyet közösen használnak. A hálózat minden iskolában két hónapig áll rendelkezésre - mely idő alatt intenzív informatikaoktatás történik -, majd "átköltözik" a következő iskolába.

A 1995-ös rendezvény folytatásaként, a Soros Alapítvány újra együttműködött az Oktatási Minisztériummal és a Microsoft Magyarországgal a Verseny'98 szervezése során.

AZ ISKOLAI INFORMATIKA PROGRAM TÖRTÉNETI ÖSSZEFOGLALÁSA		
ÉV	A PROGRAM NEVE	PÁLYÁZATI KIÍRÁSOK
1995	Információs forradalom az oktatásban	Számítógépes iskola a nyílt társadalomért Verseny '95
1996	Számítógépes iskola a nyílt társadalomért	Iskolai könyvtárak hardver- és szoftverfejlesztése Jefferson program Multimédia oktatási anyagok
1997	Számítógépes iskola a nyílt társadalomért	Iskolai könyvtárak hardver- és szoftverfejlesztése Hozzájárulás a Jefferson programhoz Csatlakozás a Jefferson programhoz
1998	Számítógépes iskola a nyílt társadalomért	Multimédia oktatási anyagok fejlesztése Hozzájárulás a Jefferson programhoz Iskolai könyvtár megújuló szerepkörben Informatikai szakértői csoportok Verseny '98
1999	Iskolai informatika program	Hozzájárulás a Jefferson-programhoz Informatikai oktatási anyagok fejlesztése

EGYÉB INFORMATIKAI FEJLESZTÉSEK	
ÉV	PÁLYÁZATI KIÍRÁSOK
1995-1997	I*Earn program
1998	I*Earn program Regionális rendszergazda program Kistérségi informatikai program
1999	I*Earn program Kistérségi informatikai program Kistelepüléseken működő iskolák informatikai támogatása

A verseny célja és tartalma annyiban módosult, hogy ennek során már az Internet felhasználásán volt a hangsúly. A részt vevő diákcsoportok "beugró feladatként" iskolájuk honlapjával pályáztak, míg a döntőbe jutott csapatoknak fantáziájukra hagyatkozva, egy távoli jövőben lévő képzeletbeli település honlapját kellett elkészíteniük és bemutatniuk.

Bár a Közoktatás-fejlesztési program 1998-ban befejeződött, néhány közoktatást érintő pályázatot - köztük néhány informatikai vonatkozásút 1999-ben is kiírt az Alapítvány.

Az Informatikai oktatási anyagok fejlesztése címmel kiírt pályázat, tekinthető a Multimédia oktatási anyagok fejlesztésére irányuló pályázat folytatásának, melynek célja mindössze annyiban módosult, hogy a cél nem pusztán multimédia-alkalmazások támogatása, hanem különböző informatikai eszközökkel megvalósított fejlesztések (WEB publikációk, tankönyvek, egyéb segédletek) segítése is.

A kistelepüléseken működő iskolák informatikai támogatása, mely a Kistérségi informatikai programhoz hasonlóan a vidéki kisiskolák informatikai helyzetén kívánt javítani. A különbség a két program között az, hogy amíg a Kistérségi informatikai

program négy iskola együttműködésén alapuló kísérlet, addig a Kistelepüléseken működő iskolák informatikai támogatása keretében az iskolák önállóan pályázhattak 3-5 multimédiás számítógépre.

A Közoktatás-fejlesztési program egyéb programjaihoz hasonlóan, a Soros Alapítvány informatikai tevékenysége is jelentős hatással volt a közoktatás egészére.

A középiskolák részére biztosított bérelt Internet hozzáférés elősegítette a Sulinet-program elindítását; az iskolai könyvtárak támogatása rávilágított arra, hogy az oktatási intézmények tevékenységének e területe nagyobb figyelmet igényel; a kistelepüléseken működő iskolák támogatása pedig az esélyegyenlőtlenséget volt hivatva mérsékelni

Az elmúlt években rendelkezésre álló pénzügyi keret természetesen nem volt elegendő arra, hogy minden rászoruló vagy tevékenységével rászolgáló intézményt támogasson az Alapítvány. A mostani időszak feladata; hogy a pályázati tapasztalatok összesítése, elemzése révén az Alapítvány tovább tudja adni az informatikai területen szerzett tapasztalatait; remélve, hogy ez újabb fejlesztéseket gerjeszt a közoktatásban.

Koplányi Emil
programkoordinátor

ISKOLÁK, MŰHELYEK

Diákállamot építenek

Több középiskolában jártam már, de olyanl még nem találkoztam, ahol mágneskártyás beléptetési rendszeren keresztül jutnak a diákok az iskolába. A budaörsi, zöld területtel körülvett, szép környezetben található Illyés Gyula Gimnázium és Közgazdasági Szakközépiskola ilyen. A kártya bevezetését nemcsak biztonsági szempontok indokolták, praktikus okai is vannak. Ennek használatával lehet bejutni például a számítógépes termekbe, amelyeket a diákok akár este nyolc óráig is használhatnak - tanári felügyelet nélkül. A kártya segítségével mindenkit regisztrálnak, így tudják, ki van éppen az iskolában. - Kezdetben nem nagyon kedveltük, de megszoktuk - mondja Viola Erika, 10. osztályos tanuló, az Egyesült Osztályok Szövetségének (EGYOSZ) pénzügyminisztere. Mit jelent az, hogy itt diákállam van? - kérdezem. Ezt úgy kell elképzelni - magyarázza Erika -, mint az Amerikai Egyesült Államokat. Minden osztály egy állam, szavazással választjuk a vezetőinket, a szenátorokat. A diákszenátorok minden hónapban gyűlést tartanak, és megbeszélik a problémáikat. Komolyan működünk, úgy érezzük, nem kell nagy csatákat vívni a tanárokkal, mert ésszerű tárgyalások zajlanak velük. Legutóbbi ténykedésünk az új házirend megalkotása volt. Závori László az elnökünk, Radó Christina az alelnök, és rajtam kívül még van művelődési-, külügy- és kommunikációs miniszterünk. Az iskola minden évben kap pénzt a diákönkormányzat számára. Mi döntünk arról, hogy mire szeretnénk költeni. - Mivel nem vagyok még 18 éves, Árendás tanár úr beleegyezésével, a szenátus egyetértésével jutunk hozzá - mondja az ifjú pénzügyminiszter. Jó, hogy nálunk ez így van. Azt tapasztaljuk a Pest megyei diákönkormányzatok nagy részénél, hogy a legtöbb helyen nincs fejlett diákönkormányzat, másképpen viszonyulnak hozzájuk a tanárok, mint nálunk.

Viola Erika, a diákpenzügyminiszter

- 1991-től diákállamot építünk mondja Árendás Péter igazgatóhelyettes, aki átadta irodáját, hogy Erikával nyugodtan beszélgethessek, s csak később tért vissza. Ez az állam saját alkotmánnyal, kormánnyal, belső szabályok szerint működik. Havonta konzultál egymással a tanári és a diákoldal képviselőinek csoportja.

Árendás Péter igazgatóhelyettes

Nemcsak a diákok véleményére kíváncsiak, sok mindenhez az egyetértésükre is szükség van, hogy megvalósulhasson egy-egy ötlet. A diákállam tizenöt országgal áll kapcsolatban Hollandiától Görögorszáig. Évente legalább két alkalommal tartósan külföldön van öt-tíz gyerek, és szívesen fogadnak ők is diákokat más országokból.

A harmincöt éves hagyományokkal rendelkező iskola folyamatosan keresi a megújulási lehetőségeket. Tíz évvel ezelőtt, amikor a jelenlegi, új iskolaépületbe költöztek, még négyosztályos volt a gimnázium. Ma a diákok száma meghaladja a félezeret, a tanárok száma ötven fölött van. Itt kicsivel több a fiútanuló, mint általában a középiskolákban - tudom meg, majdnem fele-fele az arány, a tanári karban is 35 százalék a férfi pedagógus. Főleg budaörsi és környékbeli fiatalok járnak ide, de a főváros budai oldala is kedveli ezt az iskolát.

Több felvételi, bejutási lehetőségük van a diákoknak - tájékoztat Árendás Péter. Egyrészt jelentkezhetnek a hagyományos négyosztályos gimnáziumi képzésre, másrészt a hatosztályos gimnáziumba, s a tizedik év után, amikor kettéválik a képzés, közgazdasági szakközépiskolában is folytatható a tanulás. A hatodikosok felvételije éppen a közelmúltban volt: a 32 helyre 130-an jelentkeztek.

- Széles vertikumú a kínálatunk mondja az igazgatóhelyettes. - Nagyon sok szakkörünk van, igyekszünk a gyerekeket kiszolgálni. A színjátéskör mellett a sportkörökön át széles a skála. Magas a nyelvi óraszám: heti nyolc nyelvórája van mindenkinek. Angolt valamennyi diák tanul, és mellé választható a német, a francia, a spanyol vagy az olasz, és az orosz is - szakköri jelleggel. Ahhoz, hogy évfolyamszinten meg tudjuk oldani, hogy mindenki azt a nyelvet tanulhassa, amit választott, annak gyakran az az ára, hogy más órák, akár a matematika is, a hatodik, hetedik órára esnek. De alkalmazkodunk, mert a nyelvtanulást alapvetően fontosnak tartjuk - mondja az igazgatóhelyettes, aki matematika-fizika szakosként nem vádolható elfogultsággal.

Komoly a technikai háttér is, három teremben egyszerre hatvan gyerek tudja az internetet használni. Az iskola egész nap nyitva van, az uszodát pedig hétvégén is használhatják a diákok és a környékbeliek is. A számítógépes termek egyikében játékközpontokat használnak, ez a terem néha "arénává" válik, ami visszatérő témát szolgáltat a teremhasználati rendről folyó iskolavezetés-diákkormány kétoldalú tárgyalásoknak. Ezek hol a rendszabályok szigorításával, hol liberalizálásával végződnek, a legutóbbi hetek eseményei szerint. A másodikban dolgozni, internetezni lehet, a harmadik - a könyvtár melletti - a diákújságírók számára áll nyitva. Itt készül a két iskolai újság, a hároméves múltú Közért (Közérzeti Szemle) és az új Metamorfium. - Másmás összeállításúak, hangulatúak, baráti körök, osztályok szerkesztik mondja Viola Erika.

A két lap között egészséges rivalizálás folyik. A Közért második lett a Soros Alapítvány diáklapokra kiírt pályázatán, és az év diákújságírója is innen került ki. Tavaly a Közért három szerkesztője részt vett a II. Európai Diákújságíró Találkozón Párizsban. "Tankönyvből hónapok alatt nem lehet megtanulni annyit egy másik nép kultúrájáról, mint ott egy hét alatt" - írták a lányok a konferencia után. Döndődön, Spenót, Krumpli - három szerzőt takarnak e nevek, a Közért munkatársait. A színvonalas lapban olvasható publicisztika, színházi kritika, moziajánló, vers, és importcikk is külföldi diákújságok írásaiból. A Metamorfium híreket is közöl, bemutatja az iskola társadalmi életét, például az intézmény álompóráit, és egy fotó közreadásával arra biztatja a diákokat, hogy "novellában formázzák meg gondolataikat, amiket a fotó keltett bennük."

Az uszoda helyben van

A 12 ezer kötetes könyvtárat naponta átlagosan ötven diák keresi fel. Órai munkájukhoz keresnek szakirodalmat, kiselőadásokra készülnek fel. Az Illyés-versenyek színvonalasak - mondja Lyócsa Györgyné, a könyvtár vezetője. Gyerekek között vers- és prózamondásban, történelemben mérhetik össze tudásukat a diákok, de többen próbálkoznak szindarabok írásával is. Büszkéek azokra a kötetekre, amelyeket Illyés Gyula dedikált vagy az író felesége, leánya látott el aláírásával.

Az órák közötti hosszú szünetben divatos zene szól az aulában, megkeresik egymást a szerelmesek, és a büfében vett ízletes tízórai majszolásával gyorsan, jó hangulatban telik az idő - tapasztalom, miközben Árendás Péterrel körbejárom az iskolát és azokról a programokról beszélgetünk, amelyeket évek óta megpályáznak, megvalósítanak.

A Közösségi iskolák program keretében - amelyet évekkkel ezelőtt hirdetett meg a Soros Alapítvány - arra törekcsenek, hogy nyitottá tegyék az iskolát a szülők és a lakosság számára is. A kiállításokkal, versenyekkel, hangversenyek, koncertek szervezésével olyan programokat kínálnak, amelyek sokakat érdekelnek. - Az iskola akkora bázis, hogy vétek, ha nem használjuk ki reggeltől estig - mondja Árendás Péter. Dezső Béla a programok fő szervezője. Énekelt itt például Charlie, rendeztek vacsorával egybekötött Old Boys koncertet, és szívesen bemutatják hatalmas aulájukban a környékbeli művészek alkotásait is. Előfordul, hogy lakodalmas sokaság ropja a táncot a falak között, vagy valamelyik cég itt tartja éves közgyűlését. Az utóbbi rendezvényekért - természetesen - terembérleti díjat kell fizetni. Jó a kapcsolatuk a Budaörsi Kábeltévével, amelyik szívesen felhívja a figyelmet az éppen aktuális eseményekre. A Soros Alapítvány egy évig teljes egészében finanszírozta, majd három évig támogatta ezt a progr amot. A közösségi iskolák hálózata ma már harminc intézményt fog össze.

Meghitt zug a szünetekben

Az Önfeljesztő Iskolák Egyesülete 1996-ban alakult, ötven iskolával. Ma több mint százan vesznek részt a munkában, ami azt jelenti, hogy négyezer tanár, és körülbelül 40 ezer diák tartozik a hálózathoz. Az egyesületi tevékenység a Soros Alapítvány által kitalált és finanszírozott "önfejlesztő program"-ból nőtt ki és vált négy éve önállóvá. Az elmúlt év végéig élő számítógépes kapcsolatban voltunk egymással, a Soros Alapítvány C3 Kulturális és Kommunikációs Központjának jóvoltából. Ennek megszűnése miatt egyik legsürgősebb feladatunk egy saját, jól működő kommunikációs rendszer kiépítése. Az Egyesület működését úgynevezett régióközpontok segítik, az egyik ilyen az Illyés gimnázium mondja Árendás Péter, aki egyben az egyesület titkára. - A napi kapcsolattartás, a konkrét problémákban való segítségnyújtás mellett előadásokat, országos konferenciákat is rendezünk. A téma szerteágazó: a tanári minősítési rendszertől, az intézményfejlesztésen, a hátrányos helyzetűek segítésén át a szabadidős programok ig, iskolai dokumentumok cseréjéig sok mindent felölel. Az egyesület huszonkét régióközpontja próbálja közvetíteni környezetének az "önfejlesztő szellemiséget", eltérő és változó intenzitással - folytatja Árendás Péter. Az egyesület két legfőbb támogatója a Soros Alapítvány és az Oktatási Minisztérium, elnöke dr. Kovács Géza, az ajkai Vörösmarty gimnázium igazgatója.

Április közepén tartják a következő konferenciát, amelynek fő témája az lesz, hogy vajon egy kis országnak milyen mozgástere van a globalizáció korában. Tizenöt iskola mutatkozik be saját "termékeivel": tehetséggondozó programokkal, iskolafejlesztési rendszerekkel.

MODELLISKOLÁK

Ajándékminta

Áprilisban megalakul a Gyermekközpontú Intézetek Magyarországon Egyesülete

"A lovat is hiába akarod megitatni, ha nem szomjas. Belenyomhatod a fejét a vályúba, prűszkölni fog, fűjni, de nem fog inni. Ha majd szomjas lesz, maga üget az itatóhoz." Az alternatív pedagógiai irányzatok előszeretettel hivatkoznak erre a természetből vett példára. Úgy vélik, a gyereket sem lehet erőszakkal oktatni, nevelni. A pedagógiának is olyan utat kell választania, amelyen"önként és dalolva" megy végig a diák.

A "Hogyan?" kérdése évszázadok óta foglalkoztatja azokat, akik oktatással és neveléssel foglalkoznak. Mindenki tudja, hogy a tanár, az iskola felelőssége óriási. Ha rosszul nyúl a legbecesebb nyersanyaghoz, a gyermekhez, visszavonhatatlan károkat okozhat. Nagy a felelőssége az iskolának azért is, mert sokszor neki kell a "környezeti" ártalmakat, a gazdasági, társadalmi, családi hátrányokat ellensúlyoznia. Magyarországon fokozottan vonatkozik mindez a rendszerváltozás utáni korszak ellentmondásokkal terhes időszakára: a társadalmi polarizáció hihetetlen mértékű erősödése, az értékrend felborulása következtében valamilyen szempontból veszélyeztetetté vált szinte minden fiatal. Az iskola nem függetlenítheti magát attól a gazdasági, társadalmi, kulturális közegtől, amelyben él. De nem elég alkalmazkodni, kiszolgálni ezt a környezetet, alkotó módon vissza is kell hatni az iskolát körülvevő világra. Nem véletlen, hogy a magyarországi alternatív iskolák, óvodák jelentős része a társadalmi torzulások korrigálására, a hátrányos helyzetű gyerekek oktatására, nevelésére specializálódott. Ezeknek a gyerekeknek a számára az iskola nemcsak oktatási intézmény, hanem család- és otthonpótló intézmény is, ahol részesülhetnek az alapvető fizikai és kulturális javakból. Magyarul: enni kapnak, megtanítják őket a legfontosabb viselkedési normákra, és megpróbálják felkészíteni őket az életre.

Megindító és tanulságos olvasmány a Soros-támogatással megjelent két vastag kötet, amely "Süss fel nap" címmel a magyarországi alternatív és modellintézmények tevékenységét mutatja be. Zágón Bertalanné, a Soros Alapítvány Kisgyermekkori fejlesztés már befejeződött programjának kurátora a kötet szerkesztője.

Zágón Bertalanné

"A program eredeti célja az volt, hogy a születéstől 12 éves korig terjedő kisgyermeki időszakban segítsen utat nyitni a gyermek- és személyiségközpontú fejlesztés számára Magyarországon - mondja a sokoldalú pedagógus, aki "civilben" a Lauder Jahve Zsidó Közösségi Iskola és Óvoda elemi tagozatának vezetője. - Az utóbbi évtizedekben kialakult zárt, intézményközpontú iskolarendszerben nagy szükség volt a pluralisztikus hagyományok felélesztésére, arra, hogy mindenki megtalálhassa a neki való óvodát, iskolát. A Soros Alapítvány modellintézményeket támogató pályázatán olyan gyermekközpontú szemléletű iskolák és óvodák indulhattak, amelyek vállalták saját intézményük, munkájuk bemutatását, s ezzel a többi pedagógus továbbképzését is. A program keretében 29 intézmény nyerte el a modell-intézmény címet, s ezzel egyfajta mozgalom jött létre Magyarországon. Ma már akkora az igény az összefogásra, tapasztalatcserére, hogy áprilisban megalakul a "Gyermekközpontú Intézetek Magyarországon Egyesület", amely megkönnyíti az információáramlást az egyes pedagógiai műhelyek között.

De vajon mitől, miért gyermekközpontúak ezek az iskolák, óvodák? Miben különböznek a Magyarországon meggyökeresedett hagyományos "poroszos" oktatási rendszertől? A két vastag kötet tapasztalatait összegezve elsősorban attól, hogy mernek újítani.

Hogy vannak olyan "megszállott" pedagógusok, akik számára nem egyszerű rutinfeladat a tanítás. Attól, hogy bizonyos iskolák tudatosan vállalják a szoros együttműködést azzal a közeggel, amelyben élnek. Attól, hogy felismerték, rajtuk (is) múlik,

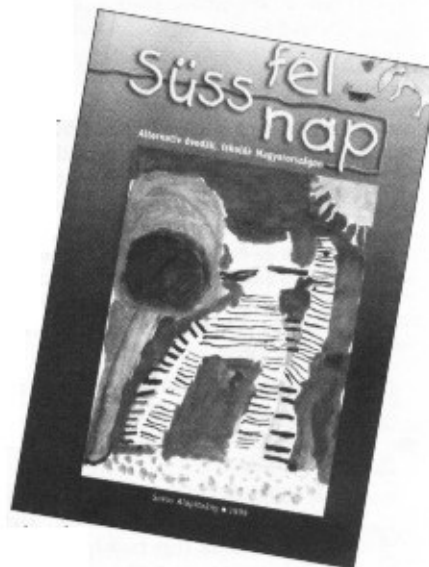
kikerül-e vagy sem a gyermek a hátrányos helyzetből, tud-e elfogadható életstratégiát felépíteni a maga számára. S hogy mindez nemcsak felelősség, hanem óriási lehetőség is a számukra: olyan kreatív módszereket alkalmazhatnak, amelyeket a hagyományos oktatási formák nem tennének lehetővé.

E cikk keretein belül lehetetlen minden alternatív pedagógiai módszert, modelliskolát bemutatni. Jónéhányukat felesleges is, hiszen már országos elismertségre tettek szert. Ilyen például a Pesthidegkúti Waldorf Általános Iskola és Gimnázium, ahol a szülőkkel kialakított állandó, intenzív kapcsolat az egyik legfontosabb pedagógiai alapelv. A gyerekeket nyolc éven át végigkísérő osztálytanító a szülővel együtt dolgozza ki a minden egyes tanulóra vonatkozó egyedi oktatási-nevelési stratégiát, így jóval hatékonyabban érvényesülnek a nevelési elvek. Egy másik példa a budapesti Kontyfa Utcai 12 Évfolyamos Iskola, amely az elsők között valósította meg Magyarországon az integrált oktatási formát. Az itt dolgozó pedagógusok felismerték, hogy az igencsak vegyes összetételű diáksággal működő lakótelepi iskolában a tehetséggondozás útja nem a gyerekek "kizsárolása", hanem az, hogy az egyes tantárgyi csoportszinteket igazítják rugalmasan a gyerekek igényeihez. Méltán szerzett hírnevet a szintén budapesti Kincskereső Iskola, ahol a gyermekközpontú, elfogadó tanári hozzáállás elengedhetetlen a gyakran súlyos problémákkal küzdő gyerekek, krízishelyzetben lévő családok számára. Fantasztikus pedagógust ismerhetett meg az ország a cigány származású Lázár Péter személyében, aki létrehozta a nyírteleki Kedves-házat, hátrányos helyzetű roma gyerekek részére. Érdemes idézni pedagógiai programjának néhány gondolatát:

"Tudtam, ha hagyományos módon fogok hozzá a tanításhoz, nem tudom elérni, hogy a cigány kisgyerekek rendszeresen járjanak iskolába. Mivel ismerem, hol és hogyan élnek, mivel töltik az idejüket, nem volt nehéz kitalálnom, mi az, ami hiányzik nekik, amit nem kapnak meg otthon, de szeretnének megkapni. Meg kellett teremteni számukra az úgynevezett "otthon-osztályt", ahol rend volt, tisztaság, és ahol jól érezték magukat. A szociális biztonságot teremtette meg számukra a kollégium-szerűen működő Kedves-ház, ahol minden feltétel adva volt a játékhoz, tanuláshoz, az iskolai hiányosságok pótlásához. A gyerekek minden hétvégén hazamentek és hazavitték a "rejtett üzeneteket" a kulturált étkezési szokásokról, a fogmosásról, a napirend beosztásáról. Ez a módszer olyan sikeres lett, hogy a gyerekek példáján felbuzdulva 19 roma szülő is elvégezte a dolgozók iskoláját, csak hogy ne maradjon le a saját gyereke mögött -emlékszik vissza Lázár Péter a kötet hasábjain.

De vannak kevésbé ismert, igen pozitív kezdeményezések egészen kicsi falvakban is. Például a Somogy megyei hatszáz fős kis faluban, Magyaregresen, ahol a lakosság jelentős százaléka munkanélküli, és a családok általános értékzavarokkal küzdenek. Az itt (ráadásul osztatlan osztályokban) tanító pedagógusok felismerték, hogy a hagyományos teljesítménycentrikus oktatási módszerek a halmozottan hátrányos gyerekek körében csak súlyos kudarcélményt okoznak. Tehát elsődlegesen sikerélményt kell biztosítani számukra, azt kell fejleszteni bennük, amiben tehetségesek. Így pozitív lesz az önértékelésük, s a siker újabb feladatok megoldására ösztönzi őket. Olyan szakköri tevékenységet fejlesztettek ki, amely a falusi gyerekek számára vonzó, s amely hasznos lehet számukra későbbi életükben. A szakkörökbe később bevonták a szülőket, nagyszülőket is, s így valóságos kis népművészeti centrumot hoztak létre. A szakkörök produktumainak bemutatása ma már "Magyaregresi Napok" néven régióbeli látványosságnak számít.

Vagy itt van a Hajdú-Bihar megyében, a román határ közelében lévő Pocsaj kisközség Kikelet Óvodája, amely szintén elnyerte a Soros Alapítvány Modellintézménye megítéltető címet. A község lakóinak 25 százaléka munkanélküli, sokan élnek csak jövedelempótló támogatásból vagy más szociális ellátásból. Sokan nem tudják befizetni a napközi térítési díjakat, sok az alultáplált, fiziológiai és pszichés problémával küszködő gyerek. Az óvoda fiatal oktatói gárdája az országos "Lépésről lépésre" óvodai program keretében olyan szocializációs programot dolgozott ki a gyerekek számára, amely a család bevonásával segíti a hozott hátrányok ledolgozását. Létrehozták a "Szülők klubját", sőt még egy "Nagyszülők az unokáért" klubot is, s ezzel egy háromgenerációs családi nevelési formát valósítottak meg. Az óvodában van például egy "családi szoba", ahol a nagytstvér is játszhat, s a szülők, nagyszülők is olvashatnak, vagy átadhatják tapasztalataikat például a hímezésben vagy a kosárfonásban. Az ilyesfajta manuális tevékenységben a cigány gyerekek gyakran ügyesebbek, rátermettebbek társaiknál, s a sikerélmény segíti őket az egyéb iskolai feladatok megoldásában is.

Sorolhatnánk még az érdekesebbnél érdekesebb kezdeményezéseket, jól működő pedagógiai műhelyeket. Például azokat az intézményeket, amelyek (sokszor halmozottan) sérült gyerekek oktatásával, nevelésével foglalkoznak. Kérdés azonban, hogy lesz-e hosszú távon pénz ezek fenntartásához, az elképzelések megvalósításához.

Az alapfeladatokkal kapcsolatos költségeket az önkormányzatok állják, de a speciális programokra már csak pályázatok, adományok formájában lehet pénzt szerezni. A jól működő programok stabil folytatása azonban államilag biztosított költségvetési forrásokat igényelne. A jövő kérdése, vajon lesznek-e ilyenek?

Bonifert Mária

"A beszéd tudatos és célszerű használata - Az érthető beszéd!" címen 30 órás, akkreditált pedagógusképzési programot hirdetünk

Várjuk bármely felsőoktatási intézményben szerzett, tanár szakos diplomával rendelkező pedagógus jelentkezését - szaktól, tanulói korcsoporttól függetlenül.

A TOVÁBBKÉPZÉS CÉLJA:

a beszélés jelenségeinek és törvényszerűségeinek megismertetése, a kisebb beszédbeli pontatlanságok kijavítása, hogy a képzésben résztvevő pedagógus megismerje beszéde főbb sajátosságait - annak erőnyeit és fogyatékososságait -, hogy tudjon a hangjával figyelmet kelteni és irányítani, anélkül, hogy kifáradna beszéd közben vagy megerőltetné legfontosabb munkaeszközét, a hangját.

Témánk - és egyben célunk is - a jól hallható, érthető, könnyen értelmezhető, ugyanakkor a hangot kímélő beszéd kritériumainak vizsgálata. A hangosítás elemeit és jelenségeit nem elemeire bontva, hanem összefüggéseiben, egymásra építettségében elemezzük és gyakoroljuk. A program újszerűsége és értéke, hogy nem általános tematikával dolgozik. A (mindenkori) csoporttagjai maguk határozzák meg, hogy az adott témakörökön belül milyen elemeket dolgozzanak fel, illetve gyakoroljanak.

A TANFOLYAM IDŐTARTAMA 6 x 5 óra, vagy 6 egymást követő héten át heti 1 alkalom, vagy 3 egymást követő hétre - bentlakással, ellátással.

A TOVÁBBKÉPZÉS IDOPONTJA: az indítási határozat kiadását követően, várhatóan 2000 áprilisától. (Egy tanfolyamra maximum 12 fő jelentkezését tudjuk elfogadni - a jelentkezés sorrendjében.)

A program nyilvántartási száma: 261/99, alapítási engedélyének száma: XXV/1/31/2000.

További információ, illetve a jelentkezéshez szükséges dokumentáció a következő címen kérhető:

HANGÁR HANGMŰVÉSZETI ÉS BESZÉDOKTATÓ MŰHELY

Lantos Erzsébet
Mobil: 06/20 336-2980
Tel/fax: (1) 215-368, 351-3714
E-mail: lantose@freemail.hu
Cím: 1074 Budapest, Dohány u. 57.

Közösségi programok 2000-ben

Tovább folytatódnak azok a - Tempus Alapítvány által koordinált - közösségi programok, amelyek jórészt már ismertek a magyar pedagógusok előtt. Az új szakaszban azonban érdemes néhány újdonságra is felfigyelni.

A SOCRATES-program

két új alprogramot is meghirdet:

az egyik a GRUNDTVIG, mely a felnőttoktatás irányába bővíti a lehetőségeket. Célcsoportja a földrajzi, társadalmi, egészségi vagy gazdasági okokból hátrányos helyzetű felnőtt tanulók, illetve az alapvégzettség nélküli felnőttek köre. Elsősorban egyéni tanulási igényeket kielégítő innovatív módszerek és szolgáltatások kidolgozására ösztönzi a pályázókat. A támogatás lehetséges nyertesei várhatóan az iskolarendszeren belül és kívül működő felnőttoktatási intézmények, egyéb felnőttoktatási szolgáltatók szervezetei közül kerülnek ki.;

a másik a MINERVA-alprogram, mely a nyitott- és távoktatási módszerek használatának elősegítését, az új információs és kommunikációs technológiák népszerűsítését tűzte ki célul. Témajavaslatában egyebek között új oktatási módszerek és segédanyagok kidolgozására, fejlesztésére és kipróbálására szeretné biztatni a résztvevőket.

Nyelvtanárok, nyelvismeretüket fejleszteni kívánók számára újabb lehetőségeket kínálnak

a LINGUA-programok is, melyekre egyéni pályázatok is jelentkezhetnek.

A LEONARDO DA VINCI-programot a jövőben a TEMPUS-közalapítvány koordinálja.

A 2000-ben esedékes második fázis újabb témáinak kiírása még nem történt meg, érdemes lesz azonban figyelni a Közalapítvány honlapját, mely azonnal megjeleníti az új pályázatokat, mielőtt elkészült az új összeállítás. Minden érdeklődő személyre szabott, részletes felvilágosítást kaphat a TEMPUS Közalapítvány irodájában. Érdemes igénybe venni!

Mihály Ildikó

VÁLLALKOZÁS

Vállalkozni is tanulni kell!

Hazánkban harminchárom olyan középiskolát tartanak számon, amely 1994, vagyis a Young Enterprise program magyarországi megjelenése óta egy vagy több tanulócsoporttal csatlakozott e szervezethez. Mi a célja - a Soros Alapítvány által is támogatott - kezdeményezésnek; új utat kínál résztvevőinek?

- A Young Enterprise programja 1963ban Nagy-Britanniából indult útjára, és mára már 20 európai országban működtek - mondja Darázs Dóra, a Magyarországi Young Enterprise Alapítvány ügyvezető igazgatója. - Hozzánk a Közgazdasági Politechnikum kezdeményezésére 1994-ben jutott el, mivel azonban a politechnikum már kezdetben is úgy látta, érdemes lenne minél több iskolával megismertetni ezt a kezdeményezést, négy másik iskolával együtt még abban az évben létrehozták a Young Enterprise Alapítványt. Kizárólag középiskoláknak szóló programunk - bár azóta újabb iskolák csatlakoztak hozzánk - azóta is ebben a szervezeti formában működik. Fő célunk, hogy fiataljaink ne formális tanórán tanuljanak vállalkozási ismereteket, hanem a gyakorlatban mintegy játszva sajátítsák el azokat. Előzetes gazdasági alapismeretek nélkül - akár iskolai, akár kollégiumi keretek között, fakultációban vagy szakköri formában - egy nekik tetsző vállalkozásba kezdenek, és a munka során, menet közben szerzik meg az adott helyzetben szükséges ismereteket, így tanulnak bele egy vállalkozás működtetésébe. Közben pedig megszokják az együttműködést, megismerik a felelősségvállalás, a határidők megtartásának fontosságát, és gyakorlatot szereznek a kommunikáció különféle formáinak alkalmazásában is.

A "Poszméh" Rt. kiállítása a Campona bevásárlóközpontban tartott vásáron.

- Egyáltalán milyen vállalkozásokba foghatnak a középiskolás tanulók iskolai tanulmányaik mellett?

- Diákvállalkozóink - életkoruktól függetlenül - sokféle érdekes kezdeményezéssel előrukkoltak már. Vannak csoportjaink amelyekben a tagok batikolnak, ajándékdobozokat, sapkákat, pauszpapírból naptárakat készítenek. Tehetséges üvegfestőink, foltvarróink is vannak, de indítottak másfajta vállalkozásokat is - egy győri csoportunk rendezvényszervezéssel foglalkozik, aminek eredményeként az elmúlt évben egy sikeres koncertet rendeztek; egy másik társaság pedig sajátos számítógépes programok kifejlesztésére és sokszorosítására vállalkozott. Termékeiket értelemszerűen a piacra szánják: az értékesítésben úgy adunk segítséget nekik, hogy évente két alkalommal, karácsony előtt, és tavasszal, országos vásárokat rendezünk. Természetesen másutt is eladhatnak, ha van rá lehetőségük!

- Milyen szerepük van ebben a folyamatban az iskola tanárainak? Kik azok a pedagógusok, akik bekapcsolódhatnak az ilyenfajta oktató munkába?

- Amikor egy iskola úgy dönt, hogy csatlakozik a programhoz, első tennivalói között szerepel az összekötő tanár személyének a kiválasztása. (Olyan is előfordult már a gyakorlatunkban, hogy a tanulók kezdeményezték a bekapcsolódást.) Bármilyen szakos pedagógus vállalhatja a program iskolai irányítását, a szükséges tudnivalókat ugyanis az általunk szervezett, 30órás akkreditált felkészítő tanfolyamon előzetesen bárki megszerezheti. "Játékos vállalkozásoktatás" című képzési programunk során pedig elsősorban - a vállalkozás speciális ismeretei, a könyvelés, az adminisztráció és egyebek elsajátíttatása mellett egy különleges tanítási/tanulási módszert: az aktív tanulás eszközeit mutatjuk be. A hagyományostól eltérő pedagógusi magatartást igényel tehát ez a program, erre kell ráéreznie annak, aki ebbe belefog. A csatlakozási szándék bejelentésével egyidejűleg az iskolától egyszeri, tízezer forintos alapítványi hozzájárulás befizetését is kérjük. Ezután már minden egyéb a mi feladatunk: "Kezdd el" -csomagunk

ugyanis mindent tartalmaz, ami a diákvállalkozás-alapításhoz kell. Amikor pedig a tanulók vállalkozása eljutott már a cégbejegyzésig, az elkészült dokumentumokat jóváhagyásra el kell juttatniuk hozzánk. A résztvevők állandó informálása is természetesen a mi feladatunk: hírleveleinkben folyamatosan tájékoztatást adunk - egyebek között - a különféle versenyekről, pályázati lehetőségekről, a nyári diáktáborokról, a általunk megszervezett vásárokról szóló meghívóink pedig, mint már jeleztem, a termékek értékesítéséhez nyújtanak segítséget.

- *Jelent-e valamiféle nemzetközi tapasztalatszerzési lehetőséget a résztvevők számára az, hogy ok egy ma már 20 ország 80 000 tanulója tömörítő európai program közreműködői?*

- Természetesen igen. Egyrészt a versenyzés és az ezzel együtt járó kiválasztás lehetővé teszi számukra a nemzetközi megmérettetést is: az országon belül legjobbnak talált diákvállalatnak a nemzetközi versenyen 20 európai ország legjobbjával kell összemérnie eredményeit! Vannak aztán egyéb lehetőségeink is: az idén például Máltán lesz az a tavaszi vásár, amelyre pályázat útján két csoportunkat tudjuk termékeikkel együtt kiutaztatni. 1998-ban a franciaországi Le Mans, 1999-ben pedig az írországi Dublin fogadta legsikeresebb diákvállalkozóinkat. Mondanom sem kell, hogy kitűnő nyelvyakolási és kapcsolatépítési lehetőségeket is kínálnak ezek az alkalmak!

Mihály Ildikó

EU-TÜKÖR

Tragikus tájékozatlanság

Néhány héttel ezelőtt - amint erről a magyar sajtó is hírt adott - Stockholmban 36 ország részvételével nemzetközi konferenciát tartottak a Holocaustról. A hatszáz főnyi, főleg egyetemi tanárokból, diplomatákból és felelős politikusokból álló résztvevő

elsősorban arra kereste a választ, miképpen lehet és kell a Shoah történelmi tanulságait a legmegfelelőbben beépíteni a fiatal nemzedékek nevelésébe, személyiségük formálásába. "A múlt tanulságai jelentik a mi leghatékonyabb fegyverzetünket a náci eszmék újjászületése ellen"- jelentette ki Robin Cook, Nagy-Britannia külügyminisztere, mintegy reagálva az egykori Anschluss-országban, Ausztriában akkor már egyre világosabban kirajzolódó politikai trendekre is.

Ebből az alkalomból a franciaországi Sofres közvélemény- és piackutató intézet - a Le Nouvel Observateur című hetilap megbízásából - 14-18 év közötti francia és német fiatalok körében felmérést készített. A kutatók arra voltak kíváncsiak, mit tudnak e két ország középiskolásai ma arról a történelmi szörnyűségről, ami alig fél évszázaddal ezelőtt a civilizált Európa szívében végbemehetett. Az eredmény lesújtó volt; tanulságait azonban mindenképpen érdemes megszívlelni.

Megdöbbenő például látni a két ország fiataljainak tájékozatlanságát, még akkor is, ha a német tanulók egy kicsivel többet tudnak francia kortársaiknál arról, hogy például mit is takar a Holocaust kifejezés. A német középiskolások 25 %-a ezzel kapcsolatban még azt is tudta, hogy itt a zsidók megsemmisítéséről van szó, szemben a franciák 13 %-val. Kevésbé több, mint a megkérdezett németek fele konkrétan is hallott Auschwitz, Dachau és Treblinka koncentrációs táborairól, a franciák 49 %-val szemben. (A felmérés egyben azt is jelezte, hogy ez utóbbi százalékarányon belül a jó válaszok kétharmadát az általános képzésben résztvevők adták, és csak egyharmada érkezett szakképző középiskolai diákoktól.)

A másik ijesztő tanulságot annak felismerése jelentette, hogy a fiatalokat még ma is milyen nagy mértékben átítatja a revizionizmus! E tekintetben viszont főként német fiatalok képviselik azt az álláspontot, hogy a gondolkodás szabadsága nevében nem szabad a Holocaust tagadását bármiféleképpen is büntetni. Iskolatípusok szerinti bontásban megintcsak megfigyelhető, hogy az általánosan képző líceumok tudták hatékonyabban felvenni a harcot az ilyenfajta Holocaust-tagadó nézetek veszedelmes terjedése ellen.

Egyedül az nyugtathatja meg a vizsgálat részletei miatt méltán elkeseredett közvéleményt, hogy menet közben azért az is kiderült: a fiatalok - annak ellenére, hogy a mai iskolai tananyag is valamilyen szinten foglalkozik a Holocaust-tal -, még többet szeretnének tudni ezekről az eseményekről. Egész Európa számára sürgető feladat tehát, hogy a téma mielőbb megfelelő helyet kapjon az iskolai oktatásanyagában.

Nincsenek adataink arról, hogy itt, ma, nálunk, ugyanezekre a kérdésekre ugyanebben a közegben milyen válaszokat kapnánk. Mindenesetre bízunk benne, hogy egy-egy olyan kezdeményezés, mint amilyen például a Soros Alapítvány Toleranciaprogramja, vagy a minden magyar iskolában a téma jobb megismerését és a méltó megemlékezést egyaránt szolgáló Holocaust-emléknap kijelölése, sokat segíthet a történelmi tisztánlátás megalapozásában - a másság elleni gyűlölet megfékezésében.

Mihály Ildikó

Éltre programozva

A Soros Alapítvány programja olyan akut társadalmi problémákkal foglalkozott, mint az előítéletek a tekintélyelvűség, az etnikai, faji gyűlölet. Azokat az iskolákat, pedagógusokat, csoportokat támogatta elsősorban, amelyek már eredményeket értek el ezen jelenségek leküzdésében. Az ennek keretében támogatott Szentől szembe toleranciaprogram középiskolai tanároknak szólt. A Másképp Alapítvány 16-18 éveseknek multikulturális tankönyvet és munkafüzetet készített.

A Soros Alapítvány Közoktatás-fejlesztési programjának a kezdetektől fogva fontos feladata volt az állampolgári nevelés. A kuratórium kiválasztott két civil kezdeményezést, melyekben látott elég fantáziát és erőt arra, hogy később a támogatások csökkenésével is folytassák a munkát. A "Szentől szembe a történelemmel és önmagunkkal" programot fiatal tanárok tanulták Svájcban. A tréning alap gondolata az, hogy a történelem nemcsak ismeretek, adatok gyűjteménye, a tényeket is meg kell értenünk ahhoz, hogy megismerjük a más etnikai csoportokból származó embertársaink történetét. Ehhez használja a tréning a pszichológia, a szociológia, a filozófia és az etika eszközeit.

Ez a program már több mint öt éve működik Magyarországon a Hannah Arendt Egyesület szervezésében. Az egyesület alapítói az amerikai programot adaptálták, magyar példákkal, idézetekkel kiegészítve. Mindemellett a jelenkori eseményekre, háborúkra, tragédiákra is odafigyeltet) a program. A Másképp Alapítvány "multikultúra tanárképzése" más irányból közelíti meg ugyanezeket a célokat. Az emberek mindennapi együttélése, a különböző vélemények, konfliktusok kezelése, a tolerancia kerül előtérbe elsősorban az osztályfőnök nevelőmunkájának részeként. Hogyan szerezzünk érvényt jogainknak, hogyan tartuk tiszteltben másokét? Ilyen és ehhez hasonló kérdésekkel foglalkozik a multikultúra tananyag. A tanárok ebben a programban is háromnapos intenzív tréningen vesznek részt, ahol egyebek mellett tanulnak a kisebbségekről, az eltérő képességű emberek gondjairól. Pszichológusok és drámapedagógusok készítik föl őket arra, hogy a kipróbált "mintha" helyzeteket a diákok komolyan vegyék, de ezzel egyidőben képesek legyenek kívülről szemlélni önmagukat, a szerephelyzetet, hogy megértsék a másságot.

Szira Judit

TOVÁBBKÉPZÉS

Malter - kötőanyag alternatív iskoláknak

Az alternatív iskolák részére szerveződött, Malter fantáziánévű vezetőképző program jelenleg első, de - a Soros Alapítvány magyarországi működésének csökkenése miatt - lehet, hogy egyben utolsó évében is jár.

A program atya, Horn György, mindenesetre reménykedik, hogy sikerül megteremtenie a pedagógusok továbbképzésébe is beillesztett akkreditált kurzus folytatásához szükséges anyagiakat.

Az alternatív iskolák - a közhiedelemmel ellentétben - távolról sem a gazdag szülők gyermekeinek elit intézményei, így nem igaz az sem, hogy a szülők saját anyagi helyzetükhöz "emelik fel" az intézményt - állítja Horn György, az Alapítványi és Magániskolák Egyesületének (AME) elnöke. Mint mondja, nagyon is nehéz volt ezeknek az intézményeknek az indulás a kilencvenes évek elején. Nem volt ugyanis mögöttük infrastruktúra, szervezeti háttér. Erősen forráshiányosak voltak ezek az iskolák. De szembe kellett nézni azzal is, hogy az egyébként jelentős tanári-vezetői múlttal rendelkező vezetőknek értelemszerűen nem volt, mert nem is lehetett tapasztalatuk hat- és nyolcosztályos gimnáziumok, magán- és alapítványi iskolák vezetésében.

Az AME éppen ezért elhatározta: szerveznek egy kurzust, amely kimondottan ennek az iskolatípusnak a vezetői számára pótolná hiányzó szakismereteiket. E terv akkor kapott lendületet, amikor - 1998 őszén - a Soros Alapítvány Közoktatási Kuratóriuma kiírt egy pályázatot alternatív iskolai pedagógus - képzésre. A képzés három szakaszra oszlik:

Horn György, az Alapítványi és Magániskolák Egyesületének elnöke

Az első szakaszban a kutatómunka kapta a főszerepet. A 99 kérdőív elsősorban mélyinterjúk formájában tudakozódott az alternatív iskolák helyzetéről. Kiderült: ezek az iskolák nem a kimenetre koncentrálnak, hanem a folyamatra, igen rossz infrastruktúrával működnek. Viszont az önkormányzati iskolákénál sokkal differenciáltabb értékelési módszereket alkalmaznak, aktívabb a gyerekek részvétele a munkában, jobb a szülő-tanár kapcsolat, és nagyobb gondot fordítanak a pedagógus-továbbképzésre. A kérdőívek tapasztalatai most nyáron jelennek majd meg könyv formájában.

A Malter program jelenleg a második fázisában tart. Azok az iskolavezetők, akik az első szakaszban kérdőívet töltöttek ki, ezzel egyben pályáztak a második szakaszra, azaz a tényleges képzésre is. A tréning formájú képzés; három, bentlakásos, egyhetes ciklusból áll. A 99 pályázóból végül hatvanan jelentek meg a tréningeken.

A résztvevő igazgatókat négy csoportra osztották a szerint, milyen intézményből érkeztek. Ennek alapján létrejött egy óvodai, egy kis- és egy nagyméretű általános iskolai, valamint egy középiskolai csoport. A csoportok tagjai azt játszották el szituációs gyakorlatokban: hogyan jön létre velük, mint testülettel az adott intézmény, és abban milyen konfliktusok alakulnak ki. Mindhárom héten különböző témákat jártak körül, a csoportok munkáját a téma szakértői mentorként segítették.

Az első hét témája a belső kommunikáció volt, a másodiké az intézmény külső kapcsolatai. Jogi, finanszírozási, politikai kérdésekről esett szó, ezért több meghívott érkezett az adóhivataltól, társadalombiztosítástól, önkormányzatoktól. A harmadik tréninghéten munkaügyi kapcsolatokról, szervezeti kérdésekről esett szó, valamint arról: hogyan lehet értékelni a tanárok munkáját.

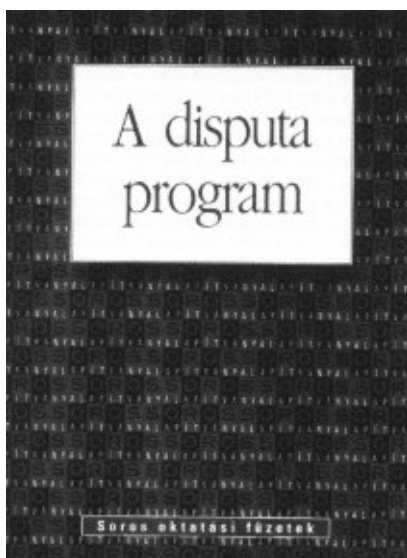
A három tréninghét azonos keretjének köré épült: a négy intézmény egy kisvárosban belül működik. Mivel a tréningek bentlakásosak voltak, rengeteg alkalom nyílt beszélgetésekre, a résztvevőknek egymás közt is, illetve a meghívott előadókkal.

A Malter-program harmadik fázisára most kerül majd sor: a program ugyanis egyben akkreditált pedagógus-továbbképzés, ami záródolgozattal végződik. A résztvevők munkáiból egy tízfejezetes könyv áll majd össze.

- A pályázaton nyert 14 millió forint csak szűkösen lesz elegendő - állítja Horn György. A részvétel ugyanis mindenkinek ingyenes volt, márpedig hatvan ember összesen háromheti szállását, étkezését kellett fedezni, emellett fizetni a meghívottakat, továbbá ebből az összegből kell kigazdálkodni a két könyv kiadását is.

Horn György nem tudja még pontosan, milyen keretből, de a programot mindenképpen folytatni szeretné. Egyrészt azért, mert része lett a hivatalos pedagógus-továbbképzésnek. Ennél is fontosabb azonban, hogy az eddigi tapasztalatok alapján a kezdeményezés sikeres. Ezt jelzi az is, hogy a résztvevők elégedettsége 99 százalékos volt. Horn abban bízik: a menedzserképzés kiemelt területté vált, esetleg a Modernizációs Alap megnyílik előtte, de persze megpróbálnak más pályázatokon is forrásokat keresni. Ahhoz viszont a szervezők ragaszkodnak ezután is, hogy a program bentlakásos legyen, hiszen a kapcsolatteremtés szempontjából ez meghatározó.

KULTURÁLIS AJÁNLÓ

Soros oktatási füzetek

Az utóbbi tíz évben számtalan új iskola, program indult Magyarországon, amelyek a pedagógusok, szülők, diákok számára szinte nyomon követhetetlenek voltak. A Soros Alapítvány felismerte, hogy az egyes programok egyediségükben is példát adóak, segítséget, útmutatást jelenthetnek különböző helyzetű oktatási-nevelési intézményeknek, pedagógusoknak - saját elképzeléseik programjuk kidolgozásához. Vagy talán "csak" erőmértéshez. Ehhez természetesen közre kellett adni az életképes honi kezdeményezéseket éppúgy, mint azokat az elterjesztésre érdemes külföldi adaptációkat, amelyeket az Alapítvány egyaránt fölkarolt. Ennek megjelenítési formája egyebek között a Soros oktatási füzetek-sorozat. Ebben mint egy jó tanári kézikönyvben az adott program minden fontos paramétere, követhetőségének módszere, s hozzá példák gazdag tára is megtalálható.

A sorozat első kiadványa A Program, amely a Soros Alapítvány közoktatás-fejlesztési programját mutatja be, az Ilyenek vagyunk-ban az iskolák magukról másoknak vallanak, A drogprobléma megközelítése és kezelése a Belvárosi Tanodában szerzett tapasztalatok közreadása. A sorozat egyik népszerű darabja A disputa program, amely a hazánkban 1993-ban főként középiskolások és főiskolások körében gyökeret vert angolszász eredetű disputa-mozgalom története, diadalmenetének, önállósulásának bemutatása. A sorozatban eddig tizenhét munka látott napvilágot a legkülönbözőbb témákban például Hogyan Válasszunk tankönyvet? Honismeret és életmód, Önfejlesztő iskolák A Kedves -ház pedagógijája, A Józsefvárosi tanoda, a Közösségi iskolák Magyarországon, a Vállalkozás az iskolában. Valamennyi kiadvány hatékony segítséget jelenthet minden iskola számára a nevelési-oktatási programjuk fejlesztésében.

R

Mesterművek a Szépművészeti Múzeumban

A Szépművészeti Múzeum első CD-ROM-ján mintegy 300 műtárgy kerül bemutatásra magyar és angol nyelven, a múzeum művészettörténéseinek feldolgozásában. Külön-külön megtekinthetők hat gyűjtemény műtárgyai (Régi Képtár, Antik Gyűjtemény, Egyiptomi Gyűjtemény, Régi Szoborgyűjtemény, Modern Gyűjtemény, Grafika). A művekhez írásos és hangalámondásos bemutató kapcsolódik, némelyikhez animációs műelemzés. A keresés több módszerrel is lehetséges: művek címei, művészek nevei földrajzi elhelyezkedés alapján. Megtalálhatók a műtárgyak legfontosabb adatai: a stílus, a technika, a hordozó, a méret, a származási hely, a leltári szám. A művészek portréi, életrajzai, néhol kézjegyei külön oldalon kaptak helyet. Ezenkívül tárlatvezetés, a múzeum bemutatása, saját album készítése, diavetítés, valamint két oktatójáték teszi élvezetessé az igényes kivitelezésű CD-ROM használatát. A multimédia CD a Soros Alapítvány és a MATÁV támogatásával jött létre, a fejlesztést a Szemtanú Multimédia végezte.

A Magyar Természettudományi Múzeum Lacertina CD-sorozatának első példánya szakköreink, kiállításaink, kiadványaink elektronikus bemutatásával segítséget nyújthat a pedagógusoknak az oktatásban és a környezeti nevelésben - olvasható ismertetőjűnkben - Biológia, földrajz és történelem témákban jobban elmélyedni kívánó szaktanár és diák számára kínál böngészni valót hazánk féltett természeti kincseiről, állatokról, növényekről, föld- és őslénytani értékekről. A tudományos anyag és kiállításaink szövegének angol nyelvű változata a kéttannyelvű iskolák természettudományos oktatásában, illetve a nyelvtanárok számára lehet hasznos segítség.

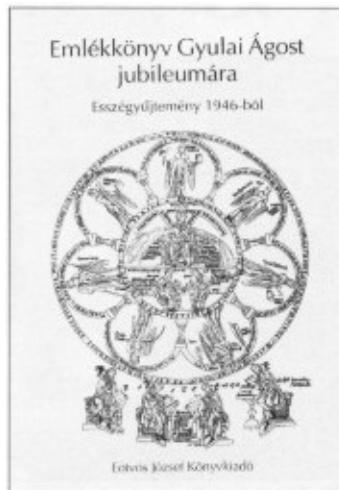
A Soros Alapítvány támogatásával készült legsikeresebb CD-ék:

Szépművészeti Múzeum - Mesterművek a Szépművészeti Múzeumban,
Magyar Természettudományi Múzeum - Lacertina CD 1. "A természet védelmében";
Iparművészeti Múzeum - Művészet és Mesterség, 1956-os Kutatási és Könyvkiadói Kht. - A magyar forradalom és szabadságharc enciklopédiája,

Bethlen Gábor Református Gimnázium - Szabadságharc 1948-49

"... Hittel vallom, hogy az ifjúság a jövő..."

A címben idézett gondolat a közeljövőben megjelenő kiadványban olvasható. A Soros Alapítvány Tankönyv- és taneszközfejlesztési programjának köszönhetően napvilágot lát nyomtatásban az D című kiadvány.

Alighanem kevés pedagógus tudja, hogy ki volt Gyulai Ágost. A múlt század második felében született pedagógusról és irodalomörténésről méltatlanul megfeledkezett a neveléstörténet. Magam is kutatómunkám során fedeztem fel személyét. Olyan pedagógus volt, akinek élete, munkája példát adhat a ma élő kollégáknak is.

Gyulai Ágost (1868-1957), a magyar-német nyelv és irodalom szakos tanár mintegy fél évszázadon át nagy szakértelemmel végezte munkáját. Pályáját a kor szokása szerint helyettes próbaidős nevelőintézeti tanárként kezdte, és gimnáziumi tanítóként folytatta. De hogyan lett a gimnáziumi tanítóból (akkoriban így nevezték) intézményalapító, majd vezető és korában elismert közéleti ember? Életútján tudás, hivatástudat vezetett, amihez persze szerencsés véletlenek is társultak. Az állami polgári iskolai tanítóképző (a későbbi Paedagogium) tanítója (1903-), majd az intézmény (idővel Polgári Iskolai Tanárképző, majd Főiskola) előbb megbízott, azután kinevezett igazgatója lett (1921-). Közben megbízták a létesítendő Testnevelési Főiskola alapításának előkészítésével, és pedagógiai igazgatójává is ki nevezték (1925-). Ezalatt több társadalmi testületben is tagságot vállalt. Közülük kiemelkedik a Magyar Paedagogiai Társaság, ahol 42 éven át (1904-1946) titkári tisztséget töltött be.

Lemondását a következőképp

en indokolta: "...azért teszem, mert ifjú akarok lenni, aki megérti a kor szavát" (Akkor már 78 életévét is betöltötte.) A bejelentést követő alkalommal Várkonyi H. Dezső köszöntő szavak kíséretében nyújtotta át neki a Társaság tagjai írásaiból összeállított Emlékkönyvet. Ezt a család által őrzött emléket ez ideig kevesen ismerték. Most, több mint 50 év után széles körben olvasható.

Az Emlékkönyv azért érdemel különös figyelmet, mert szerzői egyrészt a tanügytörténet jól ismert személyiségei, köztük Kornis Gyula, Prohászka Lajos, Várkonyi H. Dezső és sokan mások, másrészt pedig azért, mert mellettük szót kapnak a kor "névtelen" pedagógusai is. Ez az egyensúly teszi a kötetet igazán hitelessé.

A szerzői kör a polgári pedagógia utolsó nemzedékét jeleníti meg. Az 1940-es évek második felében a történelmi - társadalmi események hatására a társadalom élete új irányokat vett. Noha többek munkásságán csorba esett, az összeállításban ennek nyoma sincs: az Emlékkönyvet a fejlesztés igénye, az egészséges szakmaiság jellemezte. Prohászka Lajos a Nemzedékek és eszmények a nevelésben című írásában jól példázza ezt: "Bármiként van is azonban, művelődési eszmények mögött mindig nemzedékközösségek állanak. S ebből érthetjük egyszersmind, hogy miért nem válhatnak az egyéni művelődési eszmények egész korok egyetemes művelődési eszményévé, így például a Rousseau-é, a Herbarté, vagy Schopenhaueré. Nyilván azért, mert nincs mögöttük nemzedékközösség, vagyis nincs meg a közös élet formálásában az akarat szolidaritása."

Az értékes, művelődéstörténeti adalékokkal teli "könyvecskékben" több írás pszichológiai vonatkozású, emellett az öntevékenységéről, a közgazdasági műveltségről, a sajtó nevelő hatásáról szól. De van, amelyik a tanárképzéssel foglalkozik, vagy a polgári iskola történetére tekint vissza. A szerzők között olyan is akad, akit a különleges alkalom vers írására ihletett. S végül is, hogy mit nyújthat nekünk, pedagógusoknak ez a kiadvány, azt mondja el a neveléstudomány két prominens szakembere, dr. Mészáros István és dr. Bábosik István, akiknek támogató javaslata alapvetően hozzájárult e kötet megszületéséhez. Mészáros István hangsúlyozza, hogy az összeállítás tartalmi változatosságával és azzal, hogy szerzői "együtt, egymás mellett szerepelnek, érdekesség, különlegesség, ritkán adódó véletlen..." Bábosik István pedig kiemelte: a témák napjainkban is érdeklődést keltőek, méltán tekinthetők oktatási segéd(tan)könyvnek a pedagógusképzésben.

Ha még mindehhez azt is hozzátesszük, hogy a jobb olvashatóság érdekében a kéziratos tanulmányok a kötetben nyomtatott formában jelennek meg, de mellettük megtalálható az eredeti Emlékkönyvből fénymásolt kéziratos részlet is a szerzők aláírásával együtt, akkor biztosak lehetünk abban, hiteles és különleges kortörténeti dokumentummal lettünk gazdagabbak. A könyv az Eötvös József Könyvkiadó gondozásában nemrég jelent meg.

Dr. Lányi Katalin
neveléstörténész

Megj.: Gyulai Ágostról az OPKM Magyar pedagógusok sorozatában 1997-ben kismonográfia jelent meg.

Magyarország öröm és bánat térképe

Részben sír, részben örül az ember, ha átlapozza a Soros Alapítvány környezeti nevelési programjának gyönyörű szép albumát: Magyarország öröm és bánat térképét. "A Soros Alapítvány 1995 őszén pályázatot írt ki 12-15 éves diákok számára. A pályázat minden megyéből 111 örömré és 99 bánatra okot adó természeti hely leírását, fotó- és térképdokumentációját kérte a diákcsoportoktól és vezetőiktől. A pályázóknak nem feltétlenül a védett területeket, inkább a maguk szubjektív megítélése szerint a nekik leginkább tetsző, és az őket leginkább elkeserítő helyeket kellett megjelölniük." Az album a tizenkilenc megyének és a fővárosnak egy-egy öröm és bánat oldalt szentel. Minden oldalt pauszlap fed, amelyen a gyerekek által beküldött, s kiválasztott helyeket a visszakereshetőség kedvéért - beszámolták. Ugyancsak a pauszon jelennek meg az iskolások írásai, rajzai is. Vekerdy Tamás előszava foglalja össze a munka célját: "Amit ismerünk, azt tudjuk megszeretni, amit szeretünk, azt tudjuk igazán megismerni."

Tervezte: Horvath Éva és Dózsa Tamás, szerkesztette: Vásárhelyi Judit.
(Megjelent a Soros Alapítvány támogatásával a TermészetBÚVAR Alapítvány Kiadó gondozásában)

KÖRNYEZETÜNK

Zöld bázison

A Soros Alapítvány Közoktatás-fejlesztési programjának egyik fontos része volt a környezeti nevelés. Dr. Victor András, a kuratórium egyik vezetőjét kérdeztem a program legfontosabb eredményeiről.

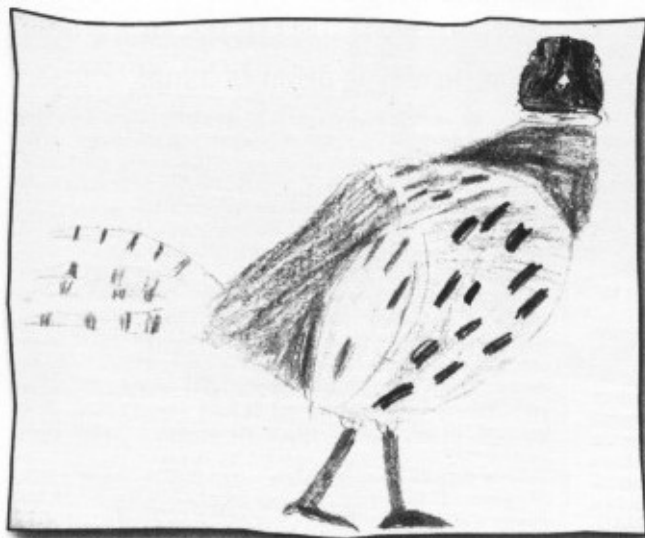
- *Mi volt az Önök feladata ezen a területen?*

- 1995-ben a Soros Alapítvány összehívott néhány környezeti nevelési szakértőt a Közoktatás-fejlesztési Programon belül azzal a céllal, hogy segítsük a hazai környezeti nevelés elterjedését. Vásárhelyi Judittal és egy szakértői csoporttal közösen dolgoztuk ki a programot, mely négy éven át működött. Kettős célt tűztünk ki magunk elé. Egyrészt szemléletmódot szeretnénk volna formálni, másrészt konkrét segítséget nyújtani az iskoláknak és a nevelőknek.

A gyermekrajzok Magyarország Öröm és bánattérképének illusztrációi

Dr. Victor András

- *Milyen eredményeket értek el működésük során?*

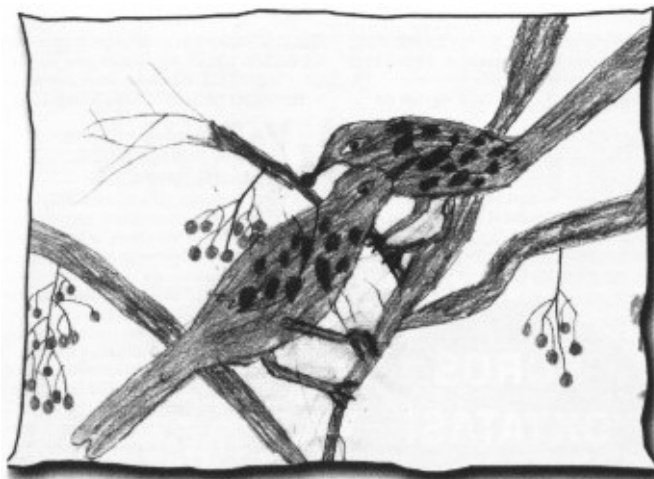
- Az egyik legfontosabb eredményünk Magyarország Öröm és Bánát térképének megjelentetése volt. Mi magunk sem gondoltuk, hogy ez milyen mozgalmat indít el, azóta az ország különböző tájain, sőt már Spanyolországban, Ausztriában, Németországban és Hollandiában is átvették az ötletet. Ennek igazán örülünk, mert ez jó módszer arra, hogy a gyerekek aktívak legyenek, és magukénak érezzék a környezetüket.

Másik eredményünk egy információs rendszer kifejlesztése volt. Egyrészt a Természetbúvár folyóiratban környezeti nevelési rovat indult a támogatásunkkal, másrészt a környezeti nevelési könyvtárak hálózatát segítettük. Az Óbudai Selyemgombolyítóban lévő Zöld Könyvtárt tekintettük környezeti nevelési báziskönyvtárnak, mert ok már eleve erre specializálódtak. Emellett az ország négy különböző pontján lévő tanárképző főiskolán segítettük a báziskönyvtárak létrejöttét.

- Szintén Önök kezdeményezték az "Egy falu - egy iskola" mozgalom elindítását. Mi volt ezzel a céljuk?

- Az alapvető célunk az volt, hogy a városi, főként a belvárosi gyerekek megismerkedhessenek egy természetesebb életformával. Ennek az a feltétele, hogy falusi iskolák szálláslehetőséggel és szakmai, személyi fölkeltséggel rendelkezzenek, hogy a városi gyerekek rendszeresen járjanak hozzájuk. A belvárosi iskola pedig építse be a pedagógiai programjába a falusi iskola rendszeres látogatását, nemcsak a nyáron, hanem egész évben. Végül is kialakult egy nyolc-tíz bázispontból álló hálózat, mely megfelelő a városi gyerekek fogadására, vagy erdei iskolai programokra. Seregélyesen kiadtak egy füzetet is arról, hol vannak ilyen bázishelyek.

- Nagy sikere volt A környezeti nevelési mintaiskola pályázatnak is. Mi lesz ennek a programnak a további sorsa?

- Valóban meghirdettünk egy pályázatot A környezeti nevelési mintaiskola cím elnyerésére. A jelentkezőknek tartalmilag, szervezeti és technikailag is meg kellett felelniük a követelményeknek. Vállalkozniuk kellett arra is, hogy látogatókat fogadjanak más iskolákból, hogy főiskolai, egyetemi hallgatók mehessenek hozzájuk gyakorolni, konferenciákat szervezzenek, és egész tantervrendszerük mintaként szolgáljon másoknak. Ennek fejében pénzbeli támogatást kaptak, hogy kiépítsék a saját laboratóriumukat, terepfőlszerelésüket, szálláslehetőségüket. Hat iskola felelt meg a feltételeknek, így a kazincbarcikai általános iskola, a tokaji gimnázium, és az Egy József iskola Budapesten. Több helyen szerveztek "igazgató zöldítő" továbbképzéseket, ahová a középszintű vezetőket hívták meg. Reméljük, hogy ezek a mintaiskolák tovább folytathatják a programot a jövőben is.

-Próbálkoztak-e a társadalom szélesebb rétegeiben e szemlélet terjesztésével?

- Kezdeményeztük a szektorközi munkának az erősítését is. Vagyis az iskolák és más szektorok közötti kapcsolatot szorgalmaztuk. Ennek lényege az volt, hogy vállalkozók, egyházak, ifjúsági szervezetek stb. lépjenek kapcsolatba az iskolákkal, és közösen szervezzenek környezeti nevelési programokat.

- Az intézményi támogatásokon túl, közvetlen segítséget is tudtak nyújtani a gyerekeknek és pedagógusoknak?

- Igen, hiszen úgy gondoltuk, hogy a tehetséggondozásban is van feladatunk, ezért az összes természettel, környezettel kapcsolatos versenyt támogattuk, így például a Kaán Károly, Herman Ottó, Teleky, Hevesi stb. nevével fémjelzett tanulmányi versenyeket. Ezen kívül számos környezeti nevelési tábort felkaroltunk. Támogatást nyújtottunk különböző környezeti nevelést segítő oktatási segédeszközök elkészítéséhez. Ennek keretében például mikroszkópos filmfelvételekből készült egy oktatókazetta Lovas Béla anyagaiból. Hamarosan elkészül egy olyan interaktív CD, amin Zsila Sándor természetfotós munkái szerepelnek mint természeti nevelési közeg.

- Maradt-e olyan tervük amelyet nem tudtak megvalósítani program lezáródása miatt?

- Szerettünk volna egy humánökológiai tanári kézikönyvet kiadni általános és középiskolai tanárok számára, de már nem volt rá lehetőség. Nem tudtunk eleget foglalkozni a pedagógusképzésben való környezeti neveléssel sem, és komoly adósságunk maradt a szakképzésen belüli környezeti nevelés, amely pedig nagyon fontos lenne.

- Mit gondol, most, a program befejeztével, lesz-e folytatás?

- Egyrészt szomorúak vagyunk, hogy lezárult a program, másrészt azt gondoljuk, hogy rengeteg olyan kezdeményezést sikerült elindítani, amelyek részben öfenntartóak, önmozgóak lesznek. Reméljük, hogy több elkezdett program, - például az "Egy iskola - egy falu" mozgalom - életben marad, és fontos lenne, hogy a környezeti nevelési mintaiskolák hálózata is tovább bővüljön.

Orgoványi Anikó

Egy iskola - egy falu

Ez volt a Soros Alapítvány 1996-ban megjelent pályázati felhívásának címe. A pályázat meghirdetését kettős szándék motiválta. Az, hogy egymásra találjanak kis falvak és városi - főleg beton-rengetegben lévő - iskolák...

...nagyon reméljük, hogy az iskolák és a falusi szálláshelyek között kialakuló "futó kapcsolatokból" idővel "tartós kapcsolatok" lesznek, s szoros nevelési együttműködés alakul ki falvak és iskolák között.

Részletek a GYERTEK ERDEI ISKOLÁBA! című kiadványból

PÁLYÁZATOK

Soros oktatási programok

A Soros Alapítvány négyéves közoktatás-fejlesztési programja az 1998/99-es tanévben véget ért. 2000-ben oktatási programok összefoglaló néven felsőoktatási és közoktatási területen nyújt támogatást. Így az oktatási rendszer köz-, és felső szintjének egymásba ágyazottsága jobban tükröződik és a rendszer igényeire gyorsabb, hatékonyabb válasz adható. A korábbi években az Alapítvány az egészségügy mellett

Az oktatás területére koncentrált forrásai nagy részét. Az elért eredmények fényében és a források jelentős csökkenése miatt az Alapítvány Kuratóriuma úgy döntött, hogy meg kell kezdeni a kivonulást a köz- és felsőoktatás területéről.

Gyermekközpontú pedagógiák elterjesztése a közoktatási rendszerben (216)

Programvezető: Erdős Krisztina

A program célja: A nyitott, sokszínű iskolarendszer alapját képező, a kritikai gondolkodásra, kooperatív tanulásra és vitakultúrára nevelő, a gyermek- és személyiségközpontú pedagógiákat a gyakorlatba átültető oktatási intézmények (óvodák, iskolák), pedagógusképzések támogatása, fejlesztése és tapasztalatainak elterjesztése a magyar közoktatási rendszerben.

A program leírása, bemutatása: Olyan, a gyermek- és személyiségközpontú pedagógiai gyakorlatot megvalósító oktatási intézmények (óvodák, általános iskolák) kaphatnak támogatást sajátos programjuk megvalósítására, amelyek modellintézményként, illetve regionális vagy kistérségi módszertani központként képesek a támogatás eredményeképpen létrejövő eredményeket, tapasztalatokat a környezetükben is elterjeszteni.

Beküldési határidő: 2000. március 31.

Középiskolai kollégiumok támogatása (218)

Programvezető: Nagy Szilvia

A program célja: A rendkívül összetett nevelési feladatokat (szocializáció, pályaorientáció, az esélykülönbségek és az iskolai lemorzsolódás csökkentése, tehetséggondozás, a demokratikus működési rend gyakorlati megismertetése) ellátó középiskolai kollégiumok és diákotthonok munkájának, valamint tevékenységük fejlesztésének támogatása.

A program leírása, bemutatása: A programnak egy meghívásos pályázati kiírása van. Önfelkészítő középiskolai kollégiumi programok támogatása. Az önfelkészítő kollégiumi programban résztvevő 29 kollégium adhat be pályázatot nevelési programjuk tartalmi fejlesztésére, valamint információs hálózati pontként való működésük támogatására.

Beküldési határidő: 2000. április 30.

Kistérségi számítástechnikai program

Kistérségi társulások pályázhatnak a kísérletben való részvételre. 3 kistérségi társulás - egyenként 4 iskola - kap egy 15 multimédiás számítógépből álló rendszert, amelyet a társulás közösen üzemeltet. Egy-egy településen a rendszer két hónapon át üzemel. Ezalatt az érintett évfolyamok (7., 8. osztály) napi két óra számítástechnikát tanulnak, ún. epochális rendszerben. A három helyszínen egy tanár utazik együtt a gépekkel, így egy jól felkészült informatikatanár elegendő a négy iskola diákjainak tanítására.

Beküldési határidő: 2000. április 30.

Szakmai szervezetek támogatása (777)

A program jellege: pályázati

A program célja: Azoknak a pedagógiai szakmai szervezeteknek a támogatása, amelyek működésükkel elősegítik a közoktatás fejlesztését, a gyerekközpontú, nyitott oktatási rendszer kialakítását.

A program leírása, bemutatása: 1997-ben vagy korábban bejegyzett országos vagy több régióra kiterjedő hatású, demokratikus alapszabály szerint működő, megfelelő fizető tagsággal rendelkező szakmai szervezetek vagy ezek szövetségei pályázhatnak országos vagy nagyobb régiót átfogó programok megvalósításának támogatására.

A pályázat kiírásának várható ideje: 2000. március

Beküldési határidő: 2000. május 15.

Civil kezdeményezések az oktatásban (286)

Programvezető: Geszti Judit

A program jellege: pályázati

A program célja: Olyan szabadelvű eszmék és értékek által vezérelt állampolgári közösségek oktatáshoz kötődő kezdeményezéseinek támogatása, melyek a civil társadalom megerősítését segítik elő. Az alap-, közép- vagy felsőfokú oktatáshoz kapcsolódó olyan színvonalas civil szervezeti kezdeményezések támogatása, melyek kívül esnek a hivatalos, "akkreditált" köz- és felsőoktatás területén, s számukra nem elérhetők ezek pályázati forrásai.

A program leírása, bemutatása: Civil szervezetek (pl. önszerveződő diákegyesületek, liberális szabadiskolák, stb.), oktatási intézményekhez kapcsolódó szervezetek és egyének évente négyszer pályázhatnak támogatásért, amennyiben célkitűzéseik, tevékenységük illik a program szelleméhez.

A pályázat kiírásának várható ideje: 2000. január

Beküldési határidő: 2000. február 15., május 15., augusztus 25., november 10.

Jefferson program (271)

Programvezető: Koplányi Emil

A program célja: Az információs társadalomban való aktív, cselekvő részvételre felkészítő pedagógiai programok, iskolai gyakorlatok és az iskola keretein belül folyó tevékenységek támogatása.

A program leírása, bemutatása: A program elveinek megfelelő, a számítógépet nem célként, hanem eszközként felhasználó folyamatos iskolai tevékenységek, kísérletek, elképzelések díjazására lehet pályázni.

Beküldési határidő: 2000. június 2.

Év végi jutalomösztöndíj roma diákoknak (874)

Programvezető: Héjj Katalin

A program célja: Elősegíteni, hogy a cigány származású fiataloknak nagyobb legyen az esélyük a tanulásra, a képzettség megszerzésére, a többségi társadalomban való érvényesülésre. Az Alapítvány olyan támogatási modell létjogosultságát kívánja bizonyítani, amely ösztönzi és segíti a felső tagozatos általános iskolás roma diákokat, hogy középiskolában tanuljanak tovább.

A program leírása, bemutatása: Olyan nappali tagozatos roma diákok pályázhatnak, akiknek az általános iskola 6. és 7. osztályában az év végi bizonyítványuk átlaga jobb mint 4,0. A jutalom további jó iskolai teljesítményre serkenetheti a tanulókat.

Beküldési határidő: 2000. június 30.

Középiskolai beiskolázási támogatás roma diákoknak (875)

Programvezető: Héjj Katalin

A program célja: Elősegíteni, hogy a cigány származású fiataloknak nagyobb legyen az esélyük a tanulásra, a képzettség megszerzésére, a többségi társadalomban való érvényesülésre. Az Alapítvány olyan támogatási modell létjogosultságát kívánja bizonyítani, amely ösztönzi és segíti az általános iskolát befejező roma diákokat, hogy érettségit adó középiskolában tanuljanak tovább.

A program leírása, bemutatása: Érettségit adó középiskolába járó roma diákok részesülhetnek egyszeri támogatásban. Ebből az összegből tankönyveket, ruhát, utazóbérletet is vehetnek.

Beküldési határidő: 2000. július 11.

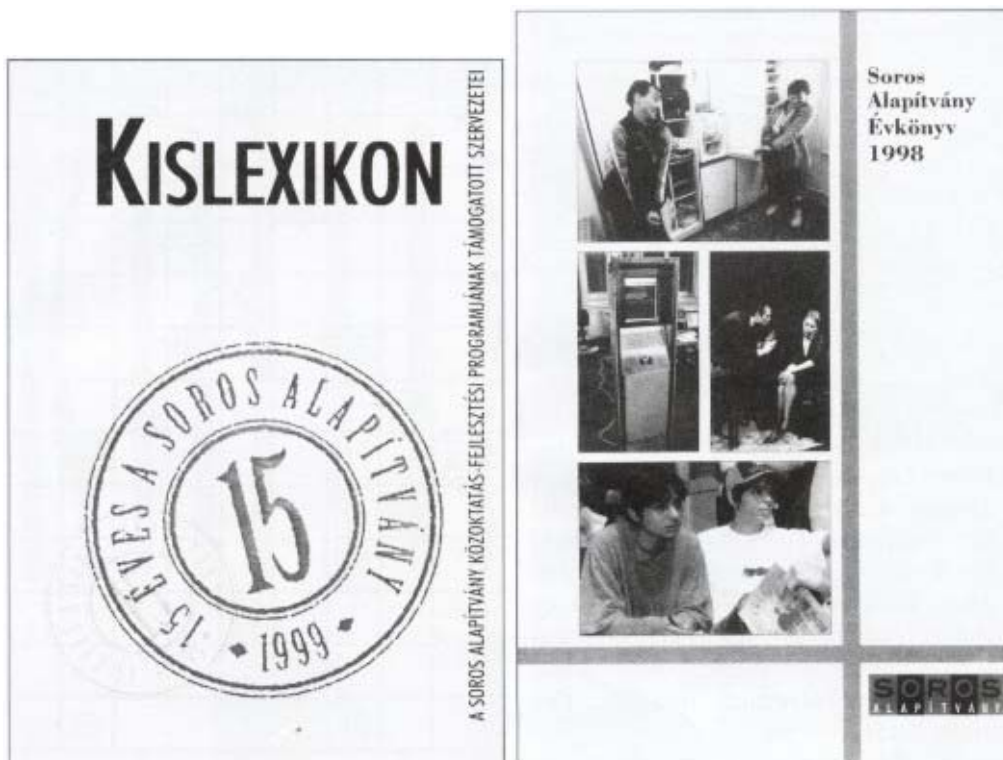
Közös ösztöndíjpályázat érettségit adó középiskolába járó roma gyerekek és patronáló tanáraik számára (871)

Programvezető: Héjj Katalin

A program célja: A cigány származású fiataloknak nagyobb esélyt adni a továbbtanuláshoz, hozzájárulni ahhoz, hogy érettségit tegyenek, és valamilyen felsőoktatási intézményben tanuljanak tovább. Az Alapítvány olyan támogatási modell létjogosultságát kívánja bizonyítani, amellyel sikerül elérni, hogy a középiskolában tanuló roma diákok ne maradjanak ki a középiskolából.

A program leírása, bemutatása: Olyan cigány származású, érettségit adó középiskola 12. vagy e fölötti osztályába járó diákok pályázhatnak, akiket egy általuk választott tanár patronál emberileg és szakmailag az iskolai időn kívül, hogy minél jobb eredménnyel és nagyobb sikerrel jussanak el az érettségi vizsgáig. A diákok tanulmányi eredménytől függően havi 5 000 vagy 7 000 forintot, az őket patronáló tanárok pedig havonta 4 000 Ft ösztöndíjat kapnak diákonként 10 hónapon át. A patronáló tanár 10 000 Ft egyszeri jutalmat kap abban az esetben, ha diákját az érettségi évében felveszik valamilyen államilag akkreditált felsőoktatási intézménybe.

Beküldési határidő: 2000. július 17.

NÉPI KALENDÁRIUM

Március - Böjtmás - Kos hava

A tavasz, a tavaszi ünnepkör első hónapja. Ember, állat, természet, - mindenki várja már a kikeletet. Elegünk van a télből! Egy-re gyakoribb beszélgetési téma most az időjárás. "Tél után ta-vasz lesz, felhő után kiderül" - tartja a mondás. De az időjárás még nem állapodott meg, "ravasz a tavasz" - "fű és havaz, úgy lesz tavasz". A márciusi hó egreszek szerint termékenyít, mások szerint akkor se jó, "ha zsákban viszik", mert árt a termésnek. A lányok szerint megszépít, csodát tesz. A beteg szemre jó gyógy-ír. Az eső viszont mérgező, nem kedvez a gazdának, ha eljön a ta-vaszi munkák ideje. A szép, napos idő bő gabonatermést és sok bort hoz. A böjti szelek szárítják a sáros földet, de megbontják a háztetőt. Efféléket tartottak elődeink.

Március valóban a tavaszi munka kezdete a szántóföldön, a gyümölcsösben és a szőlőben egyaránt. Az asszonyok vetik a

borsót, a zöldséget, dugdossák a hagymát. Véget ér a téli szobai munka, a szövés, a kézimunkázás stb.

Március 1. Albin: Székelykevéen az egészségvarázsló tűzugrás ezen a napon volt szokásban.

Március 4. Kázmér: Ekkor engedik ki a méhészek a méheket a kaptárból. A jószágot kihajtják a zsenge fűre.

Március 7. Tamás: Tamás, aki jobb ember, mint szeptember, november, december=a három"ember nevű" hónap időjárása.

Március 9. Franciska: Azt tartják az idős emberek, hogy ami-lyen az idő ezen a napon, olyan lesz egész márciusban.

Március 10. 40 Vértanú: A Római Birodalomban valamikor ezen a napon 40 katona szenvedett vértanúhalált. Emléküket a 40 napi böjt is őrzi. E nap jellemző időjárása 40 napig tart. Ha ekkor fagy, 40 napig várható zord idő. Ekkor jelképesen megmet-szik a szőlő négy sarkát jó termést várva.

Március 12. Gergely Szent Gergely tanító bencés szerzetes, pápa, a középkori kultúra egyik előkészítője. Legendáját az Érdy-kódex örökíti meg. Ne-véhez fűződik a gregorián egyházi énekstílus kialakítása.

Régen ekkor toborozták a diákok új tanulóitársaikat gergelyjárás néven ismert játékos formában. /Kodály Zoltán kórusműve őrzi ennek emlékét./ Jó hangú gyerekek védőszentjüket, a püspököt és két káplánját jelenítették meg, a többiek pedig egy-egy mes-teriséget. /A szokás részletes leírása: Dr.Timaffy Lászlóné: Az esz-tendő nevelő munkája ..., Hazánk,1995. 22-23. lap, Penavin Olga: Népi kalendárium, Fórum,1988. 69-70. lap, Kis magyar néprajz a rádióban, RTV-Minerva, 1978., 276. lap/ Ezt a kedves szokást a mai diákok felújíthatják."Megrázza Gergely a szakállát", -mondják a régiek, ha e napon esik a hó.

Március 15. Nemzeti ünnep Az 1848/49-es forradalomra és szabadságharcra emlékezünk. Méltóképp kell megünnepelnünk, verses műsorral, nemzeti jelké-pekkel /kokárda, himnusz stb./

Március 18. Sándor, 19. József, 21. Benedek "Sándor, József, Benedek - zsákban hoznak meleget" - jön a ta-vasz. A bibliai József, az ács, Jézus nevelőapja, a családok védőszentje. A nap időjárásjóslo. A bencés rend segítette Szent Istvánt a nyugati műveltség elter-jesztésében.

Március 24. Gábor A veteményezés ideje, pl. most kell elvetni a káposztát. Március 25. Gyümölcscsoltó Boldogasszony A fák oltásának napja, mely az Angyali Üdvözletre emlékeztet /aminek gazdag a művészi ábrázolása. Ekkor ébred a növény- és állatvilág. Megérkeznek a fecskék. A vidám kirándulások ideje ez.

Kovácsné dr. Paulovits Teréz

E számunk szerzői:

Bayer Gizella újságíró,
Bonifert Mária újságíró,
Fukk Enikő újságíró,
Kovácsné dr. Paulovits Teréz tanár,
Kopányi Emil Soros-programkoordinátor,
Dr. Lányi Katalin neveléstörténész,
Mihály Ildikó főiskolai oktató,
MTI,
Nagy Balázs rejtvénykészítő,
Orgoványi Anikó tanár,
Rudas Péter tanár, újságíró,
Szira Judit tanár.

Szerkesztőség: 1068 Budapest, Városligeti fasor 10. Tel/fax: 352-7108
E-mail: mentortampont@mail.datanet.hu Levelezési cím: 1242 Bp. 387.

Főszerkesztő: Gyarmati Szabó Éva
Olvasószerkesztő: Váczy Zsuzsa
Tervezőszerkesztő: Mészáros Ákos
Képszerkesztő: Fábrián Olga
Korrektor: Csibran Kata

Szerkesztőségi titkár: Rudasné Quitt Ágnes

Rovatszerkesztők: Adamikné Jászó Anna, Bonifert Mária, Borsi Barbara, Fukk Enikő, Juhász Olga, Kudlik Júlia, Mihály Ildikó, Moldova Ágnes, Nagy Balázs, Rozsly Zsuzsa,

Kiadja: Magiszter'97. Bt.
Felelős kiadó: Horváth Ferenc
Tördelés: Falusi Rózsa, Horváth Tomi, Reichenberger József
Levélágítás: Color Stúdió
Nyomás: Grafika-Tyopress Nyomdaipari Kft.
Hirdetésfelvétel: Kárpáti György 06-30-919-1809
Terjesztés: KELLŐ Kft.

ISSN: 1419-5585

A lap megjelenését támogatja: Soros Alapítvány, Pedagógus-továbbképzési Módszertani Központ, Fővárosi Önkormányzat
Oktatási Bizottsága

Címlapfotó: Fábián Olga